

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar ur ett företagsinternt perspektiv

Magisteruppsats i företagsekonomi
Extern redovisning
VT-09

Handledare: Christian Ax
Jan Marton
Emmeli Runesson

Författare: Madelene Knutsson
Therese Lindberg
Susanna Tropp

Förord

Denna studie har genomförts under vårterminen 2009 på Handelshögskolan i Göteborg. Det har varit en givande och spännande process där författarnas kunskaper inom ämnet har fördjupats avsevärt. Det har varit en mycket lärorik tid, framförallt de besök som genomförts på de olika företagen.

Vi vill rikta ett stort tack till våra handledare; Christian Ax för all den tid, rådgivning och praktisk hjälp vi fått; Jan Marton för redovisningsanekdoter och utmärkta seminarier; Emmeli Runesson för behjälpliga konkreta tips. Ett tack även till våra opponenter som givit oss konstruktiv kritik och på så sätt bidragit till ett bättre arbete.

Ett stort tack till alla de personer ute på företagen som ställt upp på intervjuer. Utan Er hade denna studie inte kunnat genomföras.

Göteborg 29 maj 2009

Madelene Knutsson

Therese Lindberg

Susanna Tropp

Sammanfattning

Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Extern redovisning, Magisteruppsats, VT 2009

Författare: Madelene Knutsson, Therese Lindberg och Susanna Tropp

Handledare: Christian Ax, Jan Marton och Emmeli Runesson

Titel: Frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar ur ett företagsinternt perspektiv

Bakgrund och problem: Uppsatsen bygger på den tidigare studien *Frivilliga upplysningar om ekonomistyrning i årsredovisningar – En studie av 29 svenska företag* av All & Svantesson, vilken undersökte mängden frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar svenska börsnoterade bolag lämnar. Börsnoterade bolag är idag sällan ägarstyrda och för att ägarna ska kunna ta korrekta beslut krävs det att företag lämnar ut information intressenterna efterfrågar. Obligatoriska upplysningar är i de flesta fall inte tillräckliga för att ge en rättvisande bild av företaget utan frivilliga upplysningar är nödvändiga. Årsredovisningar är dock ett kostsamt projekt och vilken information som ska inkluderas är ett noga övervägt beslut. Det är därför intressant att ta reda på vilka strategier och syften företagen har och vilka fördelar, nackdelar och svårigheter de ser med lämnandet av frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar. Studien undersöker även hur processen vid val av innehåll och form ser ut och planerade framtida förändringar gällande denna samt vilka intressenter företagen riktar sig till.

Syfte: Syftet med studien är att öka förståelsen utifrån ett företagsinternt perspektiv gällande frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar. Studien ämnar undersöka hur företagen resonerar kring de frivilliga upplysningar om ekonomistyrning som inkluderas i årsredovisningen.

Avgränsningar: Studien avgränsar sig till de 29 svenska bolag All & Svantesson granskade.

Metod: En översikt av tidigare forskning och litteratur gjordes och baserat på denna utformades en frågemall vilken formulerades för att täcka in relevanta områden så att studiens frågeställningar kan besvaras. 17 intervjuer utfördes genom personliga möten och per telefon, resultatet av dessa intervjuer sammanställdes i tabeller. Resultatet analyseras sedan med koppling till tidigare forskning samt teorier.

Slutsatser: Frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar inkluderas i årsredovisningen för att ge en rättvisande och tydligare bild av företaget. En viktig anledning till att ge en rättvisande bild är att det leder till bättre investeringsbeslut. De tänkta intressenterna är i första hand investerare, ägare samt analytiker. I de fall företag är beroende av externt kapital är dessutom långgivare/kreditgivare en mycket viktig intressent. Det existerar inte någon separat process för att ta fram de ekonomistyrningsupplysningar som ska finnas med i årsredovisningen utan samma process används för framtagning av all information. Slutligen är problematiken med avvägningen mellan att tillfredsställa intressenters krav på transparens och att inte avslöja affärshemligheter av stor betydelse.

Förslag till vidare forskning:

Då tendenserna var tydliga att bakomliggande motiv existerar för lämnandet av frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar hade det varit intressant att på ett mer systematiskt sätt kartlägga och kategorisera dessa. För att göra detta möjligt hade frågeformuläret behövts omformulera så att respondenternas svar tydligare kan kopplas till motiven.

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	1
1.1	BAKGRUND.....	1
1.2	PROBLEMDISKUSSION	3
1.3	PROBLEMFÖRMULERING	4
1.4	SYFTE	4
1.5	AVGRÄNSNINGAR	4
1.6	FORTSATT DISPOSITION	5
2	REFERENSRAM	6
2.1	FRIVILLIGA UPPLYSNINGAR	6
2.2	EKONOMISTYRNING	7
2.3	ÅRSREDOVISNINGEN OCH DESS INTRESSETER	8
2.3.1	Ägare/Investerare	9
2.3.2	Långivare	9
2.3.3	Stat och kommun.....	9
2.3.4	Leverantörer och kunder	9
2.3.5	Anställda	9
2.3.6	Konkurrenter	9
2.4	ANDRA MOTIV TILL FRIVILLIGA UPPLYSNINGAR	10
2.4.1	Kapitalmarknaden	10
2.4.2	Legitimitet	11
2.4.3	Imitation	12
2.4.4	Signalering	12
3	METOD.....	13
3.1	METODANSATS.....	13
3.2	DATAINSAMLING	13
3.3	URVAL.....	14
3.4	BORTFALL	14
3.5	FRÅGEMALL	14
3.6	INTERVJU.....	15
3.7	RESULTAT OCH ANALYS	15
4	INTERVJURESULTAT.....	17
5	ANALYS	27
5.1	SYFTEN OCH STRATEGIER	27
5.2	FÖRDELAR, SVÄRIGHETER SAMT NACKDELAR	29
5.3	AKTÖRER OCH PROCESS.....	30
5.4	INTRESSETER.....	32
5.5	ANDRA MOTIV TILL ATT LÄMNA FRIVILLIGA UPPLYSNINGAR	34
5.5.1	Kapitalmarknaden	34
5.5.2	Legitimitet	34
5.5.3	Imitation	35
5.5.4	Signalering	35
5.6	JÄMFÖRELSE MED TIDIGARE FORSKNING	36
6	SLUTSATSER	38
6.1	ANDRA MOTIV TILL ATT LÄMNA FRIVILLIGA UPPLYSNINGAR	40
6.2	JÄMFÖRELSE MED TIDIGARE FORSKNING	40
6.3	FÖRSLAG PÅ VIDARE FORSKNING.....	40
7	REFERENSER	42
8	BILAGOR	44
8.1	BILAGA 1 - FRÅGEMALL	44
8.2	BILAGA 2 – ALL & SVANTESSONS TABELL	47

TABELLFÖRTECKNING

Tabell 1: Företagens generella strategi	17
Tabell 2: Strategi för ekonomistyrningsupplysningar	18
Tabell 3: Val av innehåll och omfattning	18
Tabell 4: Syften med frivilliga upplysningar inom ekonomistyrning.....	19
Tabell 5: Nyttan med ekonomistyrningsupplysningar	20
Tabell 6: Svårigheter med ekonomistyrningsrelaterade upplysningar	20
Tabell 7: Nackdelar med ekonomistyrningsrelaterade upplysningar	21
Tabell 8: Årsredovisningens tänkta intressenter	22
Tabell 9: Intressenternas nytta av årsredovisningen	23
Tabell 10: Interna deltagare vid beslutsprocessen	24
Tabell 11: Externa deltagare vid beslutsprocessen	24
Tabell 12: Årsredovisningens process	25
Tabell 13: Andra informationskanaler	25
Tabell 14: Planerade förändringar av frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar	26

FIGURFÖRTECKNING

Figur 1: Intressentmodellen	8
-----------------------------------	---

1 Inledning

I kapitlet beskrivs först bakgrund till uppsatsen, därefter redogörs den problematik som berör ämnet. Näst i kapitlet redovisas studiens problemformulering och avslutningsvis redogörs för vilka avgränsningar som gjorts. Dessutom ges en kort disposition över resten av arbetet.

Tidigare forskning på området frivilliga upplysningar har huvudsakligen fokuserat på Corporate Social Responsibility (CSR) och intellektuellt kapital. Denna studie inriktar sig istället på upplysningar angående ekonomistyrning i årsredovisningen hos ett antal börsnoterade svenska bolag. Studien tar sin utgång i en tidigare studie, *Frivilliga upplysningar om ekonomistyrning i årsredovisningar – En studie av 29 svenska företag*, vilken hade som syfte att kartlägga vilka styrmedel företagen valt att upplysa om samt hur många meningar de upplyst om per styrmedel¹. I studien granskades årsredovisningar hos 29 av de största noterade företagen i Sverige². En slutsats blev:

”Det styrmedel som i största utsträckning beskrevs var processtyrning och stod för en tredjedel av totala antalet meningar. Belöningsystem som var den näst största kategorin stod för en femtedel och prestationsmätning var den tredje största kategorin.”³

All & Svantessons studie granskade årsredovisningar och undersökte inte vidare vilka anledningar företagen har till att lämna dessa upplysningar. Då inte all ekonomistyrningsrelaterad information är obligatorisk är det intressant att genom en intervjustudie på djupet undersöka företagets syn på lämnandet av denna typ av upplysningar och ta reda på varför de väljer att inkludera just den information de valt.

1.1 Bakgrund

Enligt lag ska årsredovisningen ge en rättvisande bild av företagets ställning och resultat⁴. I ett samhälle som kräver alltmer information måste företagen anpassa sina årsredovisningar med utökade upplysningar som ger svar på frågor de finansiella rapporterna inte kan ge⁵. Studier visar på att det blir allt vanligare med icke-finansiell information i årsredovisningen, delvis ett resultat av en ökad efterfrågan bland användarna⁶. Något som dock måste tas hänsyn till är kostnad relaterat till nytta med att lämna frivilliga upplysningar. Då det råder platsbegränsning i en årsredovisning och det är ytterst kostsamt att producera en sådan måste informationen vara väsentlig för att rymmas⁷. Det är emellertid mycket viktigt att årsredovisningens innehåll inte enbart utgörs av finansiell fakta utan att kvalitativ information också inkluderas för att skapa en rättvisande bild av företaget⁸.

Upplysningar i årsredovisningen för svenska koncerner är till viss del reglerade genom International Accounting Standards Board (IASB). International Accounting Standard 1 (IAS 1)

---

¹ All & Svantesson (2008)

² ibid

³ All & Svantesson (2008) s.13

⁴ IAS 1 p.13

⁵ Economist (2004)

⁶ Ax & Marton (2008)

⁷ ibid

⁸ Coy et al. (2002)

Utformning av finansiella rapporter, reglerar ett antal upplysningar som ska finnas med för att komplettera obligatorisk finansiell information⁹. Koncerner primärnoterade på OMX Stockholm måste, förutom att följa IFRS, även redovisa vissa tilläggsupplysningar i sin årsredovisning i enlighet med Rådet för Finansiell Rapportering (RFR 1)¹⁰. I IAS 1 anges dessutom att ytterligare upplysningar, som inte regleras av IASB, kan behövas för att årsredovisningen ska ge en rättvisande bild¹¹. Att obligatoriska upplysningar inte är tillräckliga visas i en studie utav Coy¹².

Coy undersökte Nya Zeelands energimarknad och de upplysningar företag inom denna specifika bransch lämnar i årsredovisningen¹³. Studien har undersökt vilka upplysningar användarna önskar och sedan jämfört respondenternas svar med den faktiska information företagen publicerat i de årliga rapporterna. Resultatet visade på att en dålig matchning mellan användarnas önskemål och den faktiska presentationen existerade. Vad företagen bör satsa på, för att uppfylla kraven från intressenterna, är bland annat upplysningar om ledningens mål och strategier, budgetering, prestationsmätning samt prognoser om framtiden. Enbart en utav sammanlagt elva viktiga upplysningar, enligt användarna, är obligatorisk. Studien visar på ett angeläget behov hos företag att anpassa sina årsredovisningar efter användarnas krav.¹⁴

I en artikel i tidskriften *Economist* beskrivs en ranking gjord av, bland annat, United Nations Environmental Programme (UNEP) och Standard and Poor's som är ett välansett kreditvärdighetsinstitut i USA¹⁵. Ett stort antal företags frivilliga upplysningar undersöktes och rankades och kvaliteten i dessa rapporter imponerade. British Petroleums vd Lord Browne uttrycker sig så här:

”[...] företags tanke är att rapportera om mer än enbart finansiell prestation och att göra berättelsen så tydlig som möjligt.”¹⁶ (Egen översättning)

Det finns alltså en önskan från näringslivets sida att utöka informationen till intressenterna liksom en önskan från intressenterna om mer och användbar information. Det finns också många anledningar från ledningens sida till att delge information vilket leder till att utbudet varierar oerhört mycket. De undersökta företagen i rankingen som nämndes ovan har lika många olikheter som likheter och detta påverkar jämförbarheten mellan företag negativt. Artikeln i *Economist*¹⁷ pekar på vikten av gemensamma riktlinjer för frivilliga upplysningar. Risken är annars att rapporterna endast blir en vacker text utan verklighetsförankring. Det är viktigt att frivilliga upplysningar handlar om ämnen väsentliga för det berörda företaget¹⁸.

Tidigare forskning inom området frivilliga upplysningar, som utförts genom intervjustudier, har undersökt personalrelaterade upplysningar¹⁹, intellektuellt kapitalorienterade upplysningar²⁰ och dessutom granskade en studie betydelsen av interna processer för rapportering av social och etisk rapportering²¹.

---

⁹ IAS 1 pp.113 ff

¹⁰ RFR 1 p.3

¹¹ IAS 1 p.13

¹² Coy et al. (2002)

¹³ ibid

¹⁴ ibid

¹⁵ *Economist* (2004)

¹⁶ *Economist* (2004) s.13

¹⁷ *Economist* (2004)

¹⁸ ibid

¹⁹ Algotsson & Engdahl (2004) och Etminan et al (2004)

²⁰ Guthrie et al (2007)

²¹ Adams (2002)

En viktig slutsats som återkommer i den tidigare forskningen är att företag publicerar upplysningar för att uppnå en högre transparens samt för att öka legitimiteten gentemot de externa intressenterna. Flertalet företag nämner också att pressen från intressenter har fått dem att upplysa mer²². Adams kom fram till att en mycket viktig anledning till att företag började upplysa om just CSR var för att det ställdes krav från samhället på denna typ av information²³.

Den viktigaste intressenten, oavsett bransch, är analytiker och analytikerträffar är också en viktig informationskanal vid sidan av årsredovisningen. Andra viktiga intressenter är ägare och investerare och en anledning till att upplysa är just för att tillfredsställa kapitalmarknaden²⁴. Studierna leder dock fram till slutsatsen att trots att intressenternas krav på information är en viktig drivkraft bakom lämnandet av frivilliga upplysningar, är det i slutändan av avgörande betydelse att nyttan med upplysningarna överstiger kostnaden med att ta med dem i årsredovisningen.

En av studierna, vilken behandlade personalrelaterade upplysningar, undersökte banksektorn i Sverige. Av resultatet går det att utläsa att de trender som finns i omvärlden till stor del påverkar vilka frivilliga upplysningar bankerna väljer att ta med²⁵. Den andra studien på samma område undersökte företag i tillverkningssektorn, där det snarare beror på var i en konjunktursykel företagen befinner sig som är avgörande för vilka och mängden upplysningar de lämnar²⁶. I Storbritannien genomfördes en studie inom området intellektuellt kapital vilken sträcker sig över flera sektorer. Resultatet visar på att branschtillhörighet inte har någon betydelse för hur mycket upplysningar företagen lämnar på området. Däremot upplyser de företag av större storlek betydligt mer än de mindre²⁷.

Mycket fokus inom detta område har således lagts på att undersöka motiven bakom upplysningar om intellektuellt kapital samt CSR. Adams undersökte också hur interna processer påverkade mängden upplysningar i företag men i övrigt är ekonomistyrning ett relativt outforskat område²⁸. Med anledning av detta är det intressant att undersöka, ur ett företagsinternt perspektiv, hur företagen resonerar kring lämnandet av frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i årsredovisningen.

1.2 Problemdiskussion

Årsredovisningen består av både obligatoriska och frivilliga upplysningar. Obligatoriska upplysningskrav är reglerade i lag vilket frivilliga upplysningar inte är och företag kan välja att redovisa den information de själva anser relevant. Det är idag stor skillnad vad gäller vilka styrmedel som företagsledningen väljer att upplysa om samt hur mycket information som inkluderas. Om företagsledningen väljer att inkludera en stor mängd frivillig ekonomistyrningsrelaterad information täcker det sannolikt den eventuella informationsasymmetri som existerar mellan företaget och intressenterna. Konsekvensen kan dock bli att konkurrenter drar nytta av information som publiceras. De som istället väljer att inkludera en relativt liten mängd upplysningar, på grund av att till exempel kostnaden överstiger nyttan av att få fram och publicera information, blir konsekvensen att en bristande och ibland felaktig bild av företaget uppvisas. Det är en svår avvägning mellan att upplysa i för stor eller för liten omfattning och anledning-

²² Adams (2002), Algotsson & Engdahl (2004) och Etminan et al (2004)

²³ Adams (2002)

²⁴ Algotsson & Engdahl (2004)

²⁵ ibid

²⁶ Etminan et al (2004)

²⁷ Guthrie et al (2007)

²⁸ Adams (2002)

arna till varför företagsledningen väljer som de gör är av mångfacetterad karaktär. Av avgörande betydelse är att kostnaden inte får överstiga nyttan med att lämna upplysningarna, dock är inte det den enda bestämmande faktorn. Inga kända studier har emellertid genomförts där företagets syn på beslut att publicera frivilliga upplysningar om ekonomistyrning utreds.

Som nämndes ovan har tidigare intervjustudier undersökt syftet bakom frivilliga upplysningar inom CSR och intellektuellt kapital. Det saknas dock liknande forskning om frivilliga upplysningar om ekonomistyrning. All & Svantessons studie undersökte företags frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar ur ett externt perspektiv, de tog fram vad och hur mycket upplysningar företag lämnar på området. Denna studie kommer som en fortsättning på All & Svantessons studie att ta ett internt perspektiv vilket leder oss till följande problemformuleringar.

1.3 Problemformulering

För att på ett tillfredsställande sätt kunna svara på hur företag ser på lämnandet av frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar var en problemformulering otillräcklig. För att täcka in de områden som önskas undersökas krävs ett flertal frågor, vilka presenteras nedan.

- Vilka syften och strategier har företagen med lämnandet av frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar?
- Vilka fördelar, svårigheter samt nackdelar ser företagen med lämnandet av upplysningar på detta område?
- Vilka aktörer beslutar och hur ser processen ut vid val av innehåll och form ut gällande frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i årsredovisningen?
- Vilka är de tänkta användarna och hur viktig anser företagen att årsredovisningen är för dem gällande frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar?

1.4 Syfte

Syftet med studien är att öka förståelsen utifrån ett företagsinternt perspektiv gällande frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar. Studien ämnar undersöka hur företagen resonerar kring de frivilliga upplysningar om ekonomistyrning som inkluderas i årsredovisningen.

1.5 Avgränsningar

Studien kommer att avgränsa sig till de börsnoterade bolag som studien *Frivilliga upplysningar om ekonomistyrning i årsredovisningar – En studie av 29 svenska företag* undersökte.

1.6 Fortsatt disposition

Kapitel två – Referensram

Referensramen innehåller den information som används för att behandla problemformuleringen samt skapar en bas för hantering och tolkning av empirin. I detta kapitel ges en teoretisk redogörelse kring problematiken med redovisningen av frivilliga upplysningar samt de lagstadgade krav som ställs på företagen. Slutligen presenteras teorier kring underliggande motiv till att lämna frivilliga upplysningar.

Kapitel tre – Metod

I kapitlet skildras de metodiska tillvägagångssätt som används för att samla in och bearbeta information. Här återfinns svaret på val av metod, datainsamling, val av företag samt hur respondenter behandlats och valts ut.

Kapitel fyra – Intervjuresultat

I kapitlet återfinns tabeller innehållande den information som framkom vid intervjuerna. Under respektive tabell finns en förklaring för att öka förståelsen av resultatet. Kapitlet ska tillsammans med referensramen samt tidigare forskning ge tillräcklig kunskap för att möjliggöra en analys av verkliga förhållanden.

Kapitel fem – Analys

Kapitlet innehåller initialt en utförlig sammanställning av resultatet från intervjuerna. Därefter följer en analys av det resultat som författarna nått vid sammanställningen av intervjuerna med koppling till problemformulering samt referensram. Då tendenser till underliggande motiv bakom lämnandet av upplysningar kunde skönjas har en utvidgad analys kring detta förts. Sist i kapitlet återfinns en jämförelse med tidigare forskning.

Kapitel sex – Slutsatser

Kapitlet ger svar på de problem som formulerades i inledningskapitlet och ger en sammanfattning kring de centrala upptäckterna i studien. Här ges även förslag på vidare forskning.

2 Referensram

Referensramen innehåller den information som används för att behandla problemformuleringen samt skapar en bas för hantering och tolkning av empirin. I detta kapitel ges en teoretisk redogörelse kring problematiken med redovisningen av frivilliga upplysningar samt de lagstadgade krav som ställs på företagen. Slutligen presenteras teorier kring underliggande motiv till att lämna frivilliga upplysningar.

Denna studie undersöker hur företagsledningen ser på de val de gjort angående att lämna frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar. För att läsaren ska få en förståelse för det fortsatta arbetet beskrivs inledningsvis vad frivilliga upplysningar innebär.

2.1 Frivilliga upplysningar

Som tidigare nämnt anger IAS 1 de tilläggsupplysningar ett företag ska lämna utöver de finansiella rapporterna²⁹. IASB:s regler är dock principbaserade vilket innebär att upplysningar huvudsakligen inte regleras, även om RFR 1 reglerar de tilläggsupplysningar en svensknoterad IFRS-koncern måste lämna utöver IASB:s regler³⁰. Frivilliga upplysningar är således den information företagsledningen väljer att lämna i årsredovisningen, eller i andra kommunikationsforum, som inte är tvingande genom lag. Företagsledningen bedömer vilka upplysningar de önskar lämna samt hur detaljerade dessa ska vara.

Företagsledningen bör ta fram den information de finner relevant för företagets intressenter. Det innebär en avvägning mellan intressenternas krav och hur mycket information företaget kan lämna utan att avslöja viktig know-how och företagshemligheter. För icke-reglerad information måste företagsledningen även bedöma vilka upplysningar de anser relevanta för företagets intressenter.³¹

I inledningen nämndes att intressenter anser det vara av stor betydelse att få information från företag utöver den lagstadgade för att överkomma den informationsasymmetri som finns mellan företaget och dess intressenter³². Då börsnoterade företag idag sällan är ägarstyrda är det viktigt för ägarna att få information från företagsledningen om hur det styrs. Även för andra intressenter är detta av stor betydelse för att kunna avgöra huruvida de ska fortsätta sin relation med företaget eller ej. Intressenterna är i de flesta fall angelägna om att få så mycket information som möjligt inom alla områden.³³ För företagen är frivilliga upplysningar ett kostsamt projekt och det krävs en avvägning vid beslut om vilken information de tror intressenterna har nytta av³⁴. Vanliga områden att upplysa mycket om i nuläget är till exempel miljö och sociala faktorer men för att intressenterna ska få en uppfattning om hur verksamheten bedrivs internt kan även upplysningar angående ekonomistyrning vara av relevans.

---

²⁹ IAS1

³⁰ RFR1

³¹ Economist (2004)

³² Coy et al (2002)

³³ Smith (2006)

³⁴ Ax & Marton (2008)

2.2 Ekonomistyrning

Vid grundandet av ett företag tas en framtida vision fram som senare utvecklas till en mer konkret affärsidé. Nästa steg är att ta fram strategier för att möjliggöra verksamhetsplanerna. Vision, affärsidé, strategi och verksamhetsplaner är ekonomistyrningens utgångspunkter. Ekonomistyrningens syfte är att underlätta företagets arbete med att uppnå strategiska mål. Det finns ingen reglering i lag vad gäller innehåll och utformning utan företag kan i sin helhet anpassa ekonomistyrningen till det enskilda företagets behov. Traditionell ekonomistyrning avser planering och uppföljning i ett företag med måttenhet pengar. Budgetering och produktkalkylering är typiska exempel på detta. En modernare syn på ekonomistyrning avser avsiktlig påverkan på en verksamhet och dess befattningshavare mot vissa ekonomiska mål. Det innebär att definitionen har vidgats. Vissa ekonomiska mål är inte nödvändigtvis finansiella mål utan kan innebära icke-finansiella mål som exempelvis nöjda kunder och hög kvalitet.³⁵

För att styra organisationen i riktning mot de mål som är uppsatta används styrmedel som hjälpmedel. Styrmedel kan klassificeras in i olika kategorier beroende på karaktär³⁶: *Formella styrmedel*, *Organisationsstruktur* samt *Mindre formaliserad styrning*

De *formella styrmedlen* är hjälpmedel av i huvudsak metodkaraktär och kan sägas utgöra ekonomistyrningens teknik, de är viktiga i strävan att uppnå ekonomiska mål. Formella styrmedel är hårda styrmedel såsom exempelvis investeringskalkylering, prestationsmätning och processtyrning. Historiskt sett har formella styrmedel huvudsakligen haft finansiell karaktär men intresset för icke-finansiella prestationsmått har ökat. Bakgrunden till den ökade uppmärksamheten är upplevda svagheter med finansiella mått. Några av bristerna anses vara att användandet av finansiella prestationsmått fokuserar på redan inträffade händelser och inte på framtida värden vilket leder till ett kortsiktigt tänkande. Det är också svårt för den enskilda medarbetaren att relatera sin prestation till finansiella mått.³⁷

Företagsmiljön har förändrats och icke-finansiella prestationsmått såsom kundorientering, nöjda medarbetare och god service har blivit allt viktigare konkurrensmedel. *Organisationsstruktur* omfattar främst organisationens utformning, arbetets utförande, ansvar och befogenheter samt personalstruktur. Ansvarsfördelning och belöningssystem är vanligt förekommande styrmedel inom denna kategori³⁸. Belöningssystem innebär att anställda kan belönas både finansiellt genom till exempel bonuslön och icke-finansiellt, genom till exempel befordring.

Mindre formaliserad styrning har fått ökad uppmärksamhet under senare år. Även om tyngdpunkten fortfarande ligger på formella styrmedel har mindre formaliserad styrning fått ett allt starkare genomslag. Mindre formaliserad styrning är mjuka styrmedel vilka är icke-finansiella till sin karaktär, företagskultur och kompetensuppbyggnad är centrala styrmedel inom denna kategori³⁹. De bakomliggande faktorerna till att företagskultur har fått ökad uppmärksamhet är bland annat att företag tenderar att bli mer decentraliserade och behovet av flexibilitet i företagen ökar. Det är då viktigt med en stark företagskultur eftersom den rådande kulturen i företaget påverkar hur personer fattar beslut, kommunicerar, handlar och bedömer.⁴⁰

---

³⁵ Ax et al. (2005)

³⁶ Samuelson (1998)

³⁷ Ax et al. (2005)

³⁸ ibid

³⁹ ibid

⁴⁰ ibid

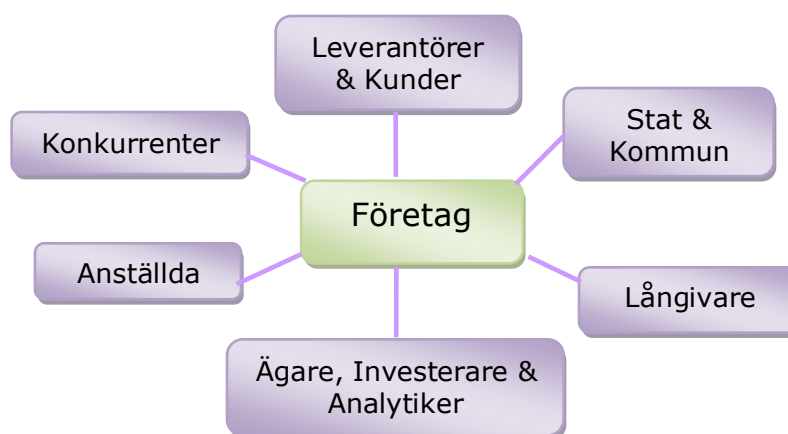
Då ekonomistyrning är något som främst används internt kan vissa delar vara irrelevanta att upplysa om i en årsredovisning. Detta är ett område som enligt lag inte behöver finnas med och den information företag lämnar om ekonomistyrning är frivillig. Många företag väljer ändå att lämna upplysningar på området i årsredovisningen och anser således att nyttan med att lämna informationen överstiger kostnaden.

2.3 Årsredovisningen och dess intressenter

Företags styrning blir allt mer avskilt från ägarna och årsredovisningen är i många fall företags enda externa kommunikation gentemot ägare och intressenter. Årsredovisningen, liksom all extern redovisning, produceras i syfte att ge företagets intressenter information som bidrar till att ge en rättvisande bild av företagets prestation⁴¹. Företag bedömer själva vilka frivilliga upplysningar de vill lämna till sina användare. Beroende bland annat på företagets storlek och finansieringsbehov varierar årsredovisningens användare. Friedman & Miles refererar till Freeman som definierar ett företags intressenter som:

”Den grupp eller individ som kan påverka eller är påverkad av ett företags prestation”⁴². (Egen översättning)

IASB anger att företag främst ska rikta sin årsredovisning mot investerarna, som de anser vara de främsta användarna, men anger också andra exempel på intressenter såsom långgivare, statliga myndigheter och anställda⁴³. Sammanfattningsvis kan de huvudsakliga intressenterna för ett större börsnoterat företag visas i en intressentmodell som återfinns i figur 1⁴⁴. Vissa justeringar i modellen har gjorts för att den bättre ska passa in på studieområdet.

Figur 1: Intressentmodellen (Omarbetad av författarna)

Den frivilliga information företagsledningen väljer att lämna i årsredovisningen är tänkt att stärka företagets relation till användarna genom att minska informationsasymmetrin mellan företag och intressent. De olika intressenterna kräver olika information och deras anledningar varierar, vilket förklaras i respektive avsnitt nedan.

⁴¹ Smith (2006)

⁴² Friedman & Miles (2006) s.1

⁴³ IASB:s föreställningsram pp.9-10

⁴⁴ Smith (2006)

2.3.1 Ägare, Investerarare och analytiker

Denna intressentgrupp investerar kapital i företaget och är således intresserade av hur företaget hanteras och vilken avkastning de investerade pengarna kommer att ge. I större börsnoterade bolag har ägarna sällan en fullständig insyn i företaget utan är tvungna att förlita sig på den information ledningen lämnar. För att ägarna dels ska kunna avgöra om de vill behålla, sälja eller investera i mer aktier i företaget, dels besluta om de är tillfredställda med hur företaget sköts är det viktigt att företaget lämnar sådan information till ägarna som de anser vara av betydelse vid beslutsfattandet.⁴⁵

2.3.2 Långgivare

Företag är i de flesta fall beroende av extern finansiering från till exempel banker och kreditinstitut. Långgivarna har ett intresse i om företaget kan betala amortering och ränta på kort och på lång sikt. För att långgivarna ska kunna ta ett välinformerat beslut om företaget angående kreditvärdighet likväl som eventuell kreditrisk är de beroende av information från företaget. Företaget är inte den enda uppgiftslämnaren i en sådan situation, dock en av stor betydelse.⁴⁶

2.3.3 Stat och kommun

Denna användarkategori har intresse av företaget i egenskap av skatteindrivare. Stat och kommun är till skillnad från de andra användarna inte intresserade av företagens framtidsutsikter. De är istället endast intresserade av att redovisningen har gjorts i enlighet med god redovisningssed och att den följer gällande skattelagar.⁴⁷

2.3.4 Leverantörer och kunder

I de fall leverantörer ger företaget kredit vill de säkerställa att företaget i framtiden kan betala sina skulder. Detsamma gäller för kunder i de fall de betalar i förskott. Kunden vill då försäkra sig om att företaget levererar produkterna eller tjänsterna de betalat för. I många fall har leverantörer och kunder en mer långsiktig relation med företaget, exempelvis genom kontrakt av olika slag med företaget eller investeringar i gemensamma distributionskanaler, vilket höjer förtroendet för företagens betalnings- och leveranskapacitet.⁴⁸

2.3.5 Anställda

De anställda är främst intresserade av en viss anställningstrygghet och vill försäkra sig om att företaget presterar väl. De anställda kan också ha ett intresse av företagens ekonomiska ställning om en löneförhandling föreligger och då för att avgöra om det finns en chans till löneökning.⁴⁹

2.3.6 Konkurrenter

Konkurrenterna är intresserade av den information ett företag lämnar av andra anledningar än övriga intressenter. De är intresserade av att använda information för benchmarking eller för

---

⁴⁵ Smith (2006)

⁴⁶ ibid

⁴⁷ ibid

⁴⁸ ibid

⁴⁹ ibid

att besluta om prissättning med mera. Företag är ofta motvilliga att lämna ut information till denna grupp av intressenter.⁵⁰

Att tillgodose sina intressenter, med undantag för konkurrenter, är den mest uppenbara anledningen till varför företag väljer att lämna frivilliga upplysningar. Årsredovisningen produceras, som tidigare nämnts, för att ge intressenterna den information de behöver. Företag kan dock ha ytterligare anledningar till varför de väljer att publicera frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar.

2.4 Andra motiv till frivilliga upplysningar

Förutom intressenter går det att urskilja fyra andra motiv en företagsledning kan ha för att lämna frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar: Kapitalmarknaden, legitimitet, imitation samt signalering.

2.4.1 Kapitalmarknaden

Kapitalmarknadsperspektivet har enligt Healy & Palepu sex olika motiv kopplade till perspektivet. Den första, *teorin om ledningens kontroll*, handlar om att en svag börskurs för företagets aktie kan skyllas på ledningen om inte motbevis publiceras, något som är starkt kopplat till omsättningen på chefer. Detta faktum motiverar ledningen att publicera mer information i form av frivilliga upplysningar. Ledningen kan då hänvisa till given information om aktiekursen faller och undviker på så vis att hela skulden läggs på dem personligen. Dessutom, genom att öka mängden upplysningar kan en undervärdering av företaget undvikas vilket också påverkar aktiekursen positivt.⁵¹ *Teorin om ledarkompetenssignalering* menar vidare på att aktiekursen speglar hur väl företaget presterar och hur väl företaget presterar beror, till stor del, på hur väl ledningen presterar. I fall där företaget presterar bra, och ledningen vill påvisa att framgången är deras förtjänst, tenderar upplysningarna att bli fler. I tider av motgång tenderar upplysningarna istället att minska för att inte framställa ledningen som okvalificerade.⁵² Även *teorin om aktiekapitalsärsättning* tar upp faktorer kopplade till de anställdas prestation. På många företag är en del utav kompensationen för arbete ersättningar i form av aktiekapital. Framförallt utgår en sådan kompensation till högre chefer samt hos nystartade företag med svagt kassaflöde. Att ge ut sådan kompensation innebär att ersättningen berörda personer får är direkt kopplat till hur bra företaget presterar. Presterar företaget dåligt blir ersättningen också lägre. Detta ska motivera de anställda med en sådan kompensation att arbeta för företagets bästa och därmed en högsta möjlig aktiekurs.⁵³

Teorin om kapitalmarknadstransaktioner menar att en minskad informationsasymmetri mellan ägare och investerare bidrar till en lägre kapitalkostnad. Intressenter som har information om företagets situation kan fatta beslut baserade på en verklig bild och riskpremien blir därmed betydligt lägre. I de fall intressenter, framförallt investerare, inte har all information kräver de en högre riskpremie och kapitalkostnaden stiger. För att sänka kapitalkostnaden till en så låg nivå som möjligt uppmuntras ledningen att redovisa frivilliga upplysningar i en högre utsträckning.⁵⁴ *Teorin om rättsprocesskostnader* visar också på att det är viktigt att redovisa upplysningar för att undvika informationsasymmetri som kan skada företaget och som i för-

---

⁵⁰ ibid

⁵¹ Healy & Palepu (2001)

⁵² ibid

⁵³ ibid

⁵⁴ ibid

längningen kan resultera i en dyrbar rättstvist. För att undvika stora kostnader för rättstvister upplyser företag i en större utsträckning än om den risken inte vore aktuellt. Dock kan detta motiv, att undvika rättstvister, också innebära att färre upplysningar redovisas. Detta som ett resultat av ledningens ovilja att dela med sig av information som i förlängningen kan skada företaget.⁵⁵

Den sista teorin, *Teorin om äganderättskydd*, visar på att företag tenderar att undvika frivilliga upplysningar då de vill bevara företagshemligheter som kan ge, eller som ger, konkurrenskraft. Information som om det blir offentligt användas av konkurrenter och företaget kan komma att förlora nyttan av många års forskning och utveckling. Att inte redovisa upplysningar kan ge en högre kapitalkostnad men i förlängningen innebär det en vinst för företaget.⁵⁶

Kapitalmarknaden täcker in många av de uppenbara anledningar företagsledningen har, förutom intressenterna (se 2.3), för att lämna frivilliga upplysningar. Dock kan de ha andra skäl till att lämna upplysningar, exempelvis för att skapa legitimitet gentemot omvärlden.

2.4.2 Legitimitet

Ett ytterligare motiv för att lämna frivilliga upplysningar är av legitimitetsskäl. Företag lämnar enligt denna teori upplysningar för att försäkra sig om att samhället uppfattar dem som ett ”bra” företag innebärande att de följer de normer och värderingar som uppfattas som riktiga⁵⁷. Det anses finnas åtaganden mellan företaget och dess närliggande samhälle. Åtagandena bygger på de förväntningar samhället har på företaget om hur de ska sköta sin verksamhet⁵⁸. Traditionellt har förväntningarna inneburit vinstmaximering men har de senaste decennierna tagit ett mer etiskt, socialt samt miljömässigt perspektiv. Företag förväntas inte längre enbart generera vinst utan ska dessutom ta ansvar för sina handlingar⁵⁹. De företag som inte lever upp till dessa förväntningar kan få svårt att överleva i en hård konkurrenssituation då konsumenters medvetenhet har ökat. Även långgivare kräver i allt större utsträckning större åtaganden från företagens sida.

Legitimerande åtaganden från företagens sida är inget nytt fenomen utan är något som har funnits länge. Däremot har samhällets förväntningar förändrats. Normer och värderingar förändras ständigt och företaget bör förändra den information de lämnar i samma takt om de vill uppfattas som legitima⁶⁰. Om ett företag har legitimitetsproblem idag och företaget får ett rykte om att det inte uppfyller samhällets förväntningar, kan det också äventyra framtida vinst⁶¹. Det kan vara svårt för företag att avgöra vad de bör upplysa om för att visa en optimal bild av företaget. För att försäkra sig om att företagsledningen beslutar lämna de upplysningar som förväntas av dem kan de istället ta intryck och inspiration från andra företags årsredovisningar.

---

⁵⁵ ibid

⁵⁶ Healy & Palepu (2001)

⁵⁷ Deegan & Unerman (2006)

⁵⁸ Ciulla et al (2007)

⁵⁹ Deegan & Unerman (2006)

⁶⁰ ibid

⁶¹ ibid

2.4.3 Imitation

Av olika skäl kan ett företag välja att lämna frivilliga upplysningar om sådant de märker att andra företag upplyser om. Detta är vanligt i de fall ett (eller flera) företag i en specifik bransch eller region har en viss makt. Vad dessa företag gör uppfattas då som riktigt av användarna och andra företag känner sig manade att följa deras exempel. Det kan också vara så att ett företag väljer att imitera ett framgångsrikt företag inom samma bransch med förhoppningar om att framgången ska ”smitta av sig”. Ett företag kan även välja att imitera ett annat företag om en osäkerhet förekommer angående hur de ska framskrida i arbetet med upplysningar.⁶²

Att imitera andra är ett motiv till att företagsledningen väljer att upplysa om ekonomistyrning. Ibland har företag emellertid någon alternativt några interna kvaliteter de önskar exponera och som visar på deras överlägsenhet gentemot andra företag. De vill signalera sina fördelar till omvärlden.

2.4.4 Signalering

Signaleringsperspektivet uppkom som en lösning på det informationsasymmetriproblem som idag föreligger mellan många företag och dess ägare⁶³. Då de flesta företag idag är utsatta för hård konkurrens kan ett motiv till att lämna frivilliga upplysningar vara att företagsledningen vill signalera till användarna att deras företag är bäst. Genom att lämna frivilliga upplysningar visar de på en större transparens och kan således attrahera fler investerare och skapa ett bättre rykte på marknaden⁶⁴.

I förlängningen kommer alla företag att utöka sina upplysningar mer för att inte uppfattas som sämre än andra och för att försäkra sig om att företaget inte undervärderas. Dock, på grund av de höga kostnader frivilliga upplysningar innebär väljer då de flesta företag att huvudsakligen framhäva vad företaget är bättre på än konkurrenterna inom branschen⁶⁵.

---

⁶² DiMaggio.P & Powell.W (1983)

⁶³ Morris (1987)

⁶⁴ Bohmbach-Saager et al. (2001)

⁶⁵ ibid

3 Metod

I kapitlet skildras de metodiska tillvägagångssätt som används för att samla in och bearbeta information. Här återfinns svaret på val av metod, datainsamling, val av företag samt hur respondenter behandlats och valts ut.

Resultatet av studien påverkas i stor utsträckning av den metod som valts. Metodkunskap är därför nödvändigt för att på ett kritiskt sätt kunna bedöma på vilket sätt resultatet har påverkats av de metodval författarna har gjort. Metodkunskap bidrar till att läsaren kan bedöma hur rättvisande den bild är som studien redogör för.⁶⁶

3.1 Metodansats

Syftet med undersökningen avgör vilken metod som bör användas för att generera, bearbeta och analysera information som har samlats in. Denna studie ämnar undersöka hur företag ser på lämnandet av frivilliga upplysningar om ekonomistyrning i årsredovisningar. Därför kommer fokus att ligga på verbala analysmetoder av textmaterial, såsom kvalitativa intervjuer. Ett sådant tillvägagångssätt är lämpligt när studiens resultat ska baseras på att försöka förstå hur människor resonerar⁶⁷, vilket är vad denna studie ämnar göra. Studien bygger på en öppen metod då författarna så lite som möjligt försöker styra den information som samlas in, det är först efter datainsamlingen som informationen struktureras.

3.2 Datainsamling

Innan studien tog sin form studerades litteratur och tidigare forskning för att författarna på bästa sätt skulle kunna tillgodogöra sig den information som framkom under intervjuerna. Att studera sekundärdata var även en förutsättning för att kunna utföra en trovärdig analys. Då det gav författarna en större förståelse för ämnet gav det möjlighet till en bättre förståelse och större möjlighet att göra jämförelser.

Omfattande litteratursökningar genomfördes i Göteborgs universitetsbibliotek och i GUNDA. Vanliga sökord var: *ekonomistyrning, management control, management accounting, disclosure, voluntary disclosure, stakeholder theory, capital market theory, signalling theory, imitation theory* och *legitimacy theory*. Detta har gjorts för att erhålla en bred bakomliggande kunskap till upplysningar om ekonomistyrning. Då ämnet i fråga är relativt outforskat har även tidigare studier på området studerats ingående för att kunna se på skillnader och likheter.

Studien tar sin utgångspunkt i All & Svantessons resultat och därför har information hämtats från denna studie⁶⁸. Det omfattar dels den tabell (se bilaga 2) som visar på totalt antalet meningar frivilliga upplysningar om ekonomistyrning per företag och dels studiens definition av styrmedel. Styrmedel delas av All & Svantesson in i formella, mindre formella styrmedel samt organisationsstruktur⁶⁹. Inför de personliga intervjuerna studerades företagens årsredo-

---

⁶⁶ Patel & Davidsson (2003)

⁶⁷ Trost (2005)

⁶⁸ All & Svantesson (2008)

⁶⁹ All & Svantesson (2008) Tabell 3

visningar för att få en god insikt i verksamheterna och således kunde en bättre dialog föras med respondenterna samt en större förståelse för svaren erhållas. Det gav även författarna en möjlighet att försöka se vilka styrmedel All & Svantessons studie syftade till.

Studien omfattar 17 individuella intervjuer med anställda på företagen som besitter god kunskap om upplysningar angående ekonomistyrning i årsredovisningen. Informationen som framkommer på intervjuerna går på ett fördelaktigt vis att anpassa efter studiens informationsbehov då frågorna endast berör det som studien syftar till. Möjliga nackdelar är om frågorna har formulerats på ett sådant sätt att intressenterna missuppfattat dem och svaret inte återspeglar vad det ämnar på ett korrekt sätt.

3.3 Urval

Som tidigare nämnt är studien en vidare forskning på All & Svantessons studie. Initialt kontaktades ekonomicheferna per post i de bolag som All & Svantesson undersökt i den tidigare studien. Alla medverkande bolag är noterade på OMX Stockholm. En tid efter att breven skickats till företagen tog författarna personlig kontakt med mottagarna av breven. 17 företag var intresserade av att medverka i studien. Intervjuerna genomfördes med ekonomichefen eller med annan person vilken företaget ansåg vara bättre insatt i ämnet. De personer som intervjuades var antingen ekonomichefer, chefscontrollers eller ekonomiansvariga.

3.4 Bortfall

Två företag valdes bort innan brevutskicket då de enligt All & Svantessons studie inte upplyser om ekonomistyrning och av den anledningen inte är relevanta att granska i denna studie. Sex företag bortföll då de valde att tacka nej till att medverka i studien av olika anledningar. Företagen uppgav anledningarna att de inte anser ekonomistyrning relevant för deras företag samt tidsbrist. De sex företagen verkar inom olika branscher, är av olika storlek och lämnar olika mängd upplysningar, varvid inget samband kan ses mellan dem. Fyra företag svarade inte på förfrågan om medverkan trots upprepade försök från författarnas sida att nå dem. Av dessa fyra företag lämnar två en betydande mängd frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar, medan två lämnar en mycket liten mängd. Inget samband går att urskilja mellan de fyra och det är svårt att säga om deras medverkan skulle påverka resultatet. Dock är urvalet så pass stort att bortfallet inte bör påverka resultatet.

3.5 Frågemall

Frågemallen (se bilaga 1) har inspirerats av en tidigare intervjustudie, ”*Motiv bakom frivilliga personalupplysningar i årsredovisningen*”⁷⁰. Mallen har sedan omarbetats i samråd med handledarna för att bättre passa in på området som studien ämnar undersöka. Frågorna är formulerade så att studiens frågeställningar på bästa sätt ska kunna besvaras. Varje fråga ska besvaras både övergripande och per styrmedel med anledning att syftet och strategin bakom upplysningarna kan variera per styrmedel. Alla företag har enbart blivit tillfrågade om de styrmedel de upplyser om.

Formulärets frågor ger utrymme för respondenterna att svara med egna ord. Alla respondenter har fått samma frågor för att uppnå en viss grad av standardisering, så att det i efterhand ska

---

⁷⁰ Etminan et al. (2004) Bilaga 1

vara möjligt att strukturera resultatet. Detta anses nödvändigt för att genomföra analysen och för att jämföra företagens svar på ett tillfredsställande sätt. Frågorna har emellertid medvetet formulerats på så sätt att en total standardisering eller strukturering inte har erhållits, detta för att lämna utrymme åt respondenten att återge sina svar på bästa sätt. Om kompletterande frågor uppstod under intervjun har dessa ställts allteftersom för att få så fullständiga svar som möjligt. Fördelen med denna typ av frågemall är att den lämnar utrymme för respondenterna att ge ett mer fullständigt svar istället för att de tvingas återge svar som inte stämmer för deras företag. En möjlig nackdel är att respondenterna kan använda sig av olika termer som i sin tur kan tolkas olika vid en senare resultat kategorisering. Flertalet respondenter efterfrågade frågemallen innan intervjun för att kunna förbereda sig, varvid författarna valde att skicka ut svaren till samtliga respondenter för att uppnå en enhetlighet. Fördelen med att respondenterna fått frågemallen i förväg är att svaren blir mer genomtänkta och att de får sagt allt de har att säga. En möjlig nackdel är dock att de på grund av att de kunnat tänka igenom sina svar har adderat sådan information de anser fördelaktig vid extern kommunikering men som inte nödvändigtvis stämmer överens med verkligheten. I de fall där ekonomichefen inte intervjuats finns dessutom en möjlighet att respondenterna har blivit tillsagda, från högre instans, vilka svar de ska ge. Resultat från intervjuerna sammanställdes i tabeller per fråga under kapitlet intervjuresultat.

3.6 Intervju

Intervjuerna har i första hand genomförts personligen och i andra hand per telefon. Tio av de 17 intervjuerna har genomförts personligen på företagets kontor, resterande har utförts per telefon. Anledningen till att telefonintervjuer har genomförts är dels på grund av stora geografiska avstånd och dels av ekonomiska skäl. Intervjuerna spelades in för att säkerställa att all information respondenten uppgett har uppfattats samt för att undvika subjektiva uppfattningar. En intervju spelades inte in på grund av att respondenten motsade sig det. Dock finns det alltid en risk att författarna omedvetet fått en felaktig uppfattning eller gjort en subjektiv bedömning av svaret. För att minimera denna risk har vid samtliga intervjuer minst två av författarna deltagit, delvis för att öka sannolikheten att allt som sades uppfattades korrekt och delvis för att öka objektiviteten.

Det finns alltid en risk att svar som framkommer vid personliga och öppna intervjuer är något förskönande och inte helt sanningsenliga. Det ligger också en osäkerhet i det faktum att inte samtliga intervjuer genomförts på samma sätt. De intervjuer som genomförts per telefon ger ingen möjlighet till personlig kontakt och det finns en möjlighet att detta har påverkat resultatet. Respondenterna blev tillfrågade att besvara frågorna per styrmedel, det visade sig dock att inget företag gjorde någon åtskillnad på de olika styrmedlen och kunde därför inte besvara frågorna per styrmedel. Författarna har därför valt att presentera intervjuresultatet utan de olika styrmedlen, då resultatet blir tydligare utan dem.

3.7 Resultat och analys

Intervjuresultatet presenteras i matristabeller för att ge en lättöverskådlig översikt. I de fall det ansågs nödvändigt har dessutom kommentarer tillfogats för att förtydliga resultatet. Som ovan nämndes har de olika styrmedlen eliminerats ur resultatet då dessa inte hade någon påverkan.

Utifrån resultatet genomfördes sedan en analys som, för att skapa en bra överskådlighet, följer de frågeställningar som presenterades i inledningen (se 1.3). Författarna har valt att analysera

utifrån frågeställningarnas områden snarare än att analysera fråga för fråga. Detta motiveras med att det utifrån enskilda frågor inte är möjligt att besvara problemformuleringarna. Det är också nödvändigt att använda flertalet av de frågor som ställts för att kunna genomföra en tillfredsställande analys. Därför ses detta tillvägagångssätt som fördelaktigt då det blir mer överskådligt. Därefter presenteras en alternativ presentation av resultatet, där svaren som framkom under intervjuerna övergripande kategoriseras in under fyra motiv företagsledningen kan ha med att lämna frivilliga upplysningar. Detta anses intressant samt relevant på grund av att tydliga tendenser till underliggande motiv framkom under intervjuerna. Slutligen jämförs resultatet med tidigare forskning som bedrivits på området. Som det tidigare nämnt finns det enbart ett fåtal teorier om ämnet och det är därför mycket intressant att se på likheter och skillnader med andra studier som bedrivits kring frivilliga upplysningar. På så sätt ökas förståelsen för om ekonomistyrning särskiljer sig eller behandlas som andra områden av företagsledningen.

4 Intervjuresultat

I kapitlet återfinns tabeller innehållande den information som framkom vid intervjuerna. Under respektive tabell finns en förklaring för att öka förståelsen av resultatet. Kapitlet ska tillsammans med referensramen samt tidigare forskning ge tillräcklig kunskap för att möjliggöra en analys av verkliga förhållanden.

Ute på företagen och per telefon utfördes 17 intervjuer, med personer kunniga på området ekonomistyrning. Personerna var huvudsakligen ekonomichefer alternativt chefscontrollers. Då företagen upplyser om olika styrmedel uppmanades personerna att svara per styrmedel. Företagen hade dock ingen åtskillnad mellan styrmedlen och därför togs dessa delfrågor bort.

Under nedanstående tabeller ges en kortfattad förklaring kring begrepp i tabellerna, som kan vara komplexa och svårbegripliga, för att ge en ökad förståelse för resultatet. Således kommenteras inte kring alla svar företagen lämnat. Istället kommer en utförlig redogörelse kring erhållna svar presenteras under kapitel 5, Analys.

Fråga ett

Har Ert företag en uttalad strategi för lämnandet av frivilliga upplysningar i Er årsredovisning?

	Castellum	Holmen	H&M	Hexagon	SCA	NCC	SSAB	AxiFood	Handelsbanken	JM	Fabege	Industrivärden	Trelleborg	SEB	Elekta	Boliden	TeliaSonera
Rättvisande bild	X	X		X		X						X	X		X		
Tydligare bild av företaget		X		X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	
Transparens										X				X		X	X
Underlag för investeringsbeslut	X	X			X						X						
Skapa trovärdighet						X					X						
Ökat aktieintresse								X									
Lämna så lite som möjligt			X														

Tabell 1: Företagens generella strategi

Under intervjuerna framkom det att endast ett företag har en nedskrivna strategi för hur de lämnar frivilliga upplysningar. Dock hade resterande företag en uttalad strategi på området och det är således denna som återges i svaret. Flertalet av företagen har som strategi att de frivilliga upplysningarna ska bidra till en tydligare och mer rättvisande bild av företaget.

H&M skiljer sig från resterande medverkande företag. De lämnar en upplysning angående ekonomistyrning i sin årsredovisning 2007⁷¹. Denna upplysning handlar dock om att de väljer att inte upplysa. Företaget inkluderas på grund av ett intresse av att höra om deras val angående

⁷¹ Se bilaga 2

de att inte upplysa. Här pekar H&M på att de valt att inte lämna upplysningar på detta område på grund av att de vill undvika onödiga kostnader och för att inte ge konkurrenter en fördel.

Fråga två

Har Ert företag en uttalad strategi för lämnandet av frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i Er årsredovisning?

	Castellum	Holmen	H&M	Hexagon	SCA	NCC	SSAB	Axfood	Handelsbanken	JM	Fabege	Industrivärden	Trelleborg	SEB	Elekta	Boliden	TeliaSonera
Samma som i fråga 1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Tabell 2: Strategi för ekonomistyrningsupplysningar

Inget företag angav en strategi som skiljde sig från den generella upplysningsstrategin. Ekonomistyrning är inget område som skiljer sig från övriga frivilliga upplysningar utan det går under samma strategi.

Fråga tre

Beträffande frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i Er årsredovisning, vilka aspekter/faktorer/principer/policys/händelser styr val av innehåll och omfattning?

	Castellum	Holmen	H&M	Hexagon	SCA	NCC	SSAB	Axfood	Handelsbanken	JM	Fabege	Industrivärden	Trelleborg	SEB	Elekta	Boliden	TeliaSonera
Rättvisande bild	X	X		X									X		X		
Efterfrågad information	X	X			X		X										
Beskriva företaget					X		X	X				X	X			X	X
Trender i efterfrågan								X			X					X	
Underlätta för beslut	X			X	X		X	X									
Intern policy/informationspolicy						X			X					X	X		
Stödja rationell värdering		X					X										
Marknadens avkastningskrav										X							
Ägarstruktur			X														
(Inga) krav från långivare			(X)	X							X						

Tabell 3: Val av innehåll och omfattning

Vad som styr företagens val av upplysningar skiljer sig stort åt. Beträffande rättvisande bild menar de företag som angivit detta svar att om en upplysning bidrar till en mer rättvisande bild av företaget ska den inkluderas. De företag som anger svaret att det är den interna policy/informationspolicy som styr valet av upplysningar menar på att företaget standardiserat den information som kommuniceras externt och att efterfrågan i detta fall inte styr. Trender i efterfrågan speglar vad som är aktuellt i omvärlden och som i sin tur påverkar vad företagen väljer att ta med. Företagen påpekar att denna faktor är av förebyggande karaktär, de vill förekomma intressenters frågor. För att underlätta investerarnas beslut väljer företag att publicera information som de anser är av relevans för denna grupp. Andra intressentgruppers efterfrågan är också av betydelse för några företag. Vissa företag menar på att det är viktigt att deras aktie

blir rätt värderad och därför inkluderas information som bidrar till att stödja en rationell värdering av aktien. De företag som nämner att de har mycket lån pekar också på att de upplyser mycket efter långivarnas krav. H&M är till 100 procent solida och menar på att denna faktor spelar stor roll för varför de ej lämnar upplysningar på området. Företaget har dessutom en ägarstruktur som gör det irrelevant för dem att lämna dessa upplysningar.

Fråga fyra

Beträffande frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i Er årsredovisning, vilket eller vilka syften har Ni med att lämna dessa?

	Castellum	Holmen	H&M	Hexagon	SCA	NCC	SSAB	Axfod	Handelsbanken	JM	Fabege	Industrivärden	Trelleborg	SEB	Elekta	Boliden	TeliaSonera
Rättvisande bild	X	X		X		X		X			X		X			X	
Fullständig bild		X			X		X										
Transparens								X		X						X	
Öka förståelsen				X	X				X						X	X	X
Lyhördhet mot aktiemarknaden										X							
Aktie rätt värderad							X				X						
Guida marknaden													X				
Öka trovärdighet						X					X						X
Saknar syfte			X									X					

Tabell 4: Syften med frivilliga upplysningar inom ekonomistyrning

Syftet med att lämna frivilliga ekonomistyrningsuppgifter kopplar tydligt tillbaka till de strategier företagen uppger. En avvikande faktor är dock att öka förståelsen. Ekonomistyrning används främst internt och genom att upplysa om det externt ökas förståelsen för hur verksamheten bedrivs. Här framkom det även att i majoriteten av företag är extern kommunikation av upplysningar om ekonomistyrning av låg prioritet men att de meningar som lämnas på området är det meningen att upplysningarna ska bidra till angivet syfte.

Fråga fem

Beträffande frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i Er årsredovisning, vilken nytta eller vilka fördelar ser Ni med att lämna frivilliga upplysningar?

	Castellum	Holmen	H&M	Hexagon	SCA	NCC	SSAB	Axfood	Handelsbanken	JM	Fabege	Industrivärden	Trelleborg	SEB	Elekta	Boliden	TeliaSonera
Bättre beslut för investerare	X	X		X	X			X		X	X			X	X		
En fullständig bild av företaget		X			X								X	X	X		X
En rättvisande bild av företaget		X		X		X			X	X			X				
Marknadsföring		X			X		X						X			X	
Kan styra informationen					X												
Bättre värdering av företaget	X						X	X									
Undvika spekulationer											X						
Inte direkt			X										X				

Tabell 5: Nyttan med ekonomistyrningsupplysningar

Även i denna fråga kopplar företagen i flertalet fall tillbaka till sina strategier. Många företag ser även en potentiell marknadsföringskanal i årsredovisningen. Vad gäller detta svar kan det dock ha förekommit att företagen ej uppfattat frågan entydigt och svaret är av mer generell slag gällande alla frivilliga upplysningar.

Fråga sex

Vilka svårigheter upplever ni beträffande lämnandet frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i Er årsredovisning?

	Castellum	Holmen	H&M	Hexagon	SCA	NCC	SSAB	Axfood	Handelsbanken	JM	Fabege	Industrivärden	Trelleborg	SEB	Elekta	Boliden	TeliaSonera
Bedömning av vad som är nytta	X	X						X								X	
Hur mycket info kan man ge ut?		X			X		X	X			X		X	X			
Framtagande av information		X		X	X					X				X			X
Kvalitetssäkring		X		X		X				X							X
Ej säkert att uppgifter förstås rätt															X		
Kostsamt				X		X											
Tidskrävande				X	X												
Upplever inga svårigheter			X						X			X					

Tabell 6: Svårigheter med ekonomistyrningsrelaterade upplysningar

Centralt för denna fråga är avvägningen mellan transparens och oviljan att lämna uppgifter som kan påverka företagets konkurrenskraft. Det anses också vara en svårighet att ta fram önskade uppgifter och svårigheter att förklara kan dessutom uppstå i de fall företaget har en mycket komplex struktur. Vid framtagande av mycket information kan kvalitetssäkring bli ett problem, främst i de fall icke fungerande rutiner för dokumentering existerar.

Fråga sju

Vilka nackdelar upplever ni beträffande lämnandet frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i Er årsredovisning?

	Castellum	Holmen	H&M	Hexagon	SCA	NCC	SSAB	Axford	Handelsbanken	JM	Fabege	Industrivärden	Trelleborg	SEB	Elekta	Boliden	TeliaSonera
För mycket information	X	X			X												X
Konkurrenser drar fördel			X	X	X			X							X		
Felaktiga uppgifter						X								X			
Blir låst av mycket uppgifter				X						X							
Blir följdfrågor				X											X		
Ställer högre krav på företaget										X				X			
Kostnad överstiger nytta			X														
Inte direkt							X		X		X	X	X				X

Tabell 7: Nackdelar med ekonomistyrningsrelaterade upplysningar

Företagen nämner ovanstående eventuella nackdelar men pekar på att innan de publicerar uppgifterna har övervägt vad som ska tas med och att nackdelar således undviks i årsredovisningen. Att publicera för mycket information kan skapa förvirring för läsarna och risk för att väsentlig information överskuggas av mindre viktig information uppstår. Det innebär också att årsredovisningen blir för omfattande och att läsarna tappar intresset på grund av omfattningen. Efter en publicering av en specifik uppgift kan företaget inte utelämnas denna uppgift vid ett senare tillfälle då en eliminering antyder att de interna processerna antingen blivit av mindre betydelse eller har kvalitetsförsämrats. Dessutom vill företagen inte lova för mycket då det innebär en risk att löften bryts och förtroendet minskar. De företag som har uppgett att de ser en nackdel med att konkurrenser kan dra fördelar menar att det kan vara svårt att dra gränsen för vad som är affärshemligheter. De företag som angivit att de inte ser några nackdelar menar på att de övervägt vad de ska lämna innan de ger ut informationen och publiceras endast sådant som bidrar till fördelar för företagen. Industrivärden menar dock att ekonomistyrning är av så låg prioritet att det inte existerar nackdelar av den anledningen.

Fråga åtta

Vilka är de tänkta användarna/intressenterna av frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i Er årsredovisning och hur rangordnar de sig med avseende på viktighet ur Ert företags perspektiv i denna fråga?

	Castellum	Holmen	H&M	Hexagon	SCA	NCC	SSAB	Axfood	Handelsbanken	JM	Fabege	Industrivärden	Trelleborg	SEB	Elekta	Bojden	TeliaSonera
Ägare	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4	1	1	1	1	1	1	3
Analytiker	1	1		1	1	1	1	1	1	1	1		2	1	1	1	
Investerare	1	1		1	1	1	1	1	1	1	1		3		1	1	2
Långgivare/Kreditgivare	4	7		4		1	4		1	1	1		4		5	5	1
Konkurrenter																	
Medarbetare		5		5		1				5			5		5	4	
Leverantörer		6		6									6		4	5	
Kunder		4				1					1		6		5	5	
Myndigheter	4			4	1	1	4		5								
Forskare/studenter									5								

Tabell 8: Årsredovisningens tänkta intressenter

Denna tabell är uppbyggd efter ett rangordningssystem där 1 är den främsta intressenten och övriga intressenter rangordnas i fallande skala. I de fall intressenter inte har nämnts av ett företag som en tänkt användare lämnas rutan tom. Ägare definieras här som existerande aktieägare och investerare definieras som framtida aktieägare. Av tabellen framgår att majoriteten av företagen ser ägare, analytiker samt investerare som sina främsta intressenter. Därefter varierar det stort vilka intressenter som företagen ser som viktigaste intressenten. Av minst vikt, enligt merparten av företagen, är medarbetare, leverantörer, kunder samt forskare och studenter.

Fråga nio

Hur användbar/nyttig/viktig anser Ni att den information om frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar som Ni kommunicerar i Er årsredovisning är för Era intressenter?

	Castellum	Holmen	H&M	Hexagon	SCA	NCC	SSAB	Axfood	Handelsbanken	JM	Fabege	Industrivärden	Trelleborg	SEB	Elektia	Boliden	TeliaSonera
Ägare	3	5	5	3	4	5	5	3	3	4	3	2	4	3	4	3	2
Analytiker	3	5		3	4	5	5	3	3	4	3		3		4	3	
Investerare	3	5		3	4	5	5	3	3	4	3		4	4	4	3	2
Långivare/Kreditgivare	3			5	4	3	5						4		3	3	4
Konkurrenter			4	4				4									
Medarbetare		3		3	4	3	3			5	3		4		3	1	
Leverantörer	2	2		2	4	3	3				3		3			3	
Kunder	1	2		5	4	3	3			5	4		3		4	3	
Myndigheter	1	1		1	4	3	2		3								
Forskare/studenter									3								

Tabell 9: Intressenternas nytta av årsredovisningen

Tabellen är uppbyggd på ett skalsystem från 1 – 5, där 5 betyder att årsredovisningen är till mycket stor nytta för intressenten och 1 betyder att den är oviktig. I de fall en skala inte kunde uppges har betydelsen uppskattats till en allmängiltig siffra utav företagen. Ägare och investerare definieras här på samma sätt som i fråga åtta. Av tabellen framgår att det är mycket stor spridning vad gäller vilka företagen anser ha störst nytta av frivillig ekonomistyrningsinformation i årsredovisningen. Flera nämner att ägare, analytiker och investerare har störst nytta av informationen, andra pekar på att långivare och konkurrenter har stor nytta av den. Minst nytta av ekonomistyrningsinformation i årsredovisningen har leverantörer och myndigheter.

Fråga tio

Beträffande frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i Er årsredovisning, vilka personer (tjänstebefattningar) i Ert företag deltar vid beslut om val av innehåll och omfattning?

	Castellum	Holmen	H&M	Hexagon	SCA	NCC	SSAB	Axfood	Handelsbanken	JM	Fabege	Industrivärden	Trelleborg	SEB	Elekta	Boliden	TeliaSonera
VD	X	X		X	X	X	X		X					X	X	X	
Ekonomichef/ansvarig	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
IR				X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	
Controller								X								X	
Information/kommunikation		X							X				X		X	X	
Styrelse		X					X			X				X	X		
Affärsområden		X			X	X											
Finansavdelningen					X									X	X		
Medarbetare		X		X													
Layoutansvarig	X																
Ägare			X														
Internrevision																	X

Tabell 10: Interna deltagare vid beslutsprocessen

VD, Ekonomichef alternativt ekonomiansvarig samt IR-avdelningen har störst inflytande på valet av innehåll och form i årsredovisningen angående ekonomistyrningsrelaterade upplysningar.

Fråga elva

Beträffande frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i Er årsredovisning, vilka organisationer/personer utanför Ert företag deltar vid beslut om val av innehåll?

Om ja, vilka är dessa och i vilka avseenden deltar de vid beslutsfattandet?

	Castellum	Holmen	H&M	Hexagon	SCA	NCC	SSAB	Axfood	Handelsbanken	JM	Fabege	Industrivärden	Trelleborg	SEB	Elekta	Boliden	TeliaSonera
Kommunikationsbyrå				X		X	X	X	X		X		X				
Ägare		X															
Externa rådgivare										X							
Ingen hjälp	X		X									X		X	X	X	X

Tabell 11: Externa deltagare vid beslutsprocessen

Noterbart för de företag som uppger att de använder sig av en kommunikationsbyrå är att flertalet använder sig av Hallvarsson & Halvarsson.

Fråga tolv

Hur ser processen med frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i Er årsredovisning ut beträffande t ex antal involverade personer och om processen är strukturerad och formell i motsats till mer ad hoc och informell?

	Castellum	Holmen	H&M	Hexagon	SCA	NCC	SSAB	Axfood	Handelsbanken	JM	Fabege	Industrivärden	Trelleborg	SEB	Elekta	Boliden	TeliaSonera
Strukturerad (Formell)				X	X			X	X					X	X	X	X
Informell	X	X		X			X	X			X	X	X				
Process irrelevant			X														

Tabell 12: Årsredovisningens process

Det är i frågan värt att nämna att inget företag har en process för ekonomistyrning som skiljer sig från resterande delar av årsredovisningen, det är enbart en del av den. Strukturerad process innebär inte i alla fall att hela processen är formell, flertalet av de företag som har en formell process har någon form av möte där de bestämmer vad som ska vara med i årsredovisningen. Därefter skrivs avsnitten av ansvarig person. Informella inslag kan förekomma, dock är processen huvudsakligen formell. Detsamma gäller för informell process där de skrivna avsnitten i de flesta fall granskas i slutändan och en redigering kan vara möjlig.

Fråga tretton

Använder Ni andra informationskanaler än årsredovisningen för att kommunicera frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar?

	Castellum	Holmen	H&M	Hexagon	SCA	NCC	SSAB	Axfood	Handelsbanken	JM	Fabege	Industrivärden	Trelleborg	SEB	Elekta	Boliden	TeliaSonera
Delårsrapporter	X	X		X		X	X	X	X	X	X		X		X		
Bokslutskommuniké	X			X	X	X	X			X	X				X		
Pressmeddelande	X			X		X					X		X				
Hemsida		X		X	X	X	X	X	X	X	X		X			X	X
Analytikerträffar						X				X	X						
Seminarie/kapitalmarknadsdag													X	X		X	
Årsöversikt														X			
Officiell tidning/bok					X				X								
Nej			X										X				

Tabell 13: Andra informationskanaler

Delårsrapporter, bokslutskommuniké samt pressmeddelanden är i huvudsak av mer finansiell karaktär och ekonomistyrningsrelaterade upplysningar är således av mindre betydelse i dessa kanaler. Relaterat till denna fråga tog flera företag också upp att årsredovisningen av analytiker, ägare och investerare inte ses som det viktigaste beslutsunderlaget. När årsredovisningen publiceras är informationen i den inte aktuell längre. Årsredovisningen ses snarare som en uppslagsbok där intressenter kan lära sig mer utförligt om företaget. Detta innebär inte att informationen i årsredovisningen är oviktig, bara att informationen som finns i den redan publicerats i till exempel delårsrapporter och vid analytikerträffar vid tidigare tillfällen.

Fråga fjorton

Planerar Ert företag för närvarande att förändra lämnandet av frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i Er årsredovisning och andra kommunikationskanaler, t ex avseende omfattning, styrmedel och kommunikationskanaler?

	Castellum	Holmen	H&M	Hexagon	SCA	NCC	SSAB	Axfood	Handelsbanken	JM	Fabege	Industrivärden	Trelleborg	SEB	Elekta	Boliden	TeliaSonera
Ändras vid behov från omvärlden	X			X		X	X			X						X	
Ständig process		X			X		X				X		X		X		X
Planerar inga förändringar			X					X	X			X		X			

Tabell 14: Planerade förändringar av frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar

Posten ändras vid behov från omvärlden hänförs till både de trender som existerar i världen samt den information företagets intressenter efterfrågar.

5 Analys

Kapitlet innehåller initialt en utförlig sammanställning av resultatet från intervjuerna. Därefter följer en analys av det resultat som författarna nått vid sammanställningen av intervjuerna med koppling till problemformulering samt referensram. Då tendenser till underliggande motiv bakom lämnandet av upplysningar kunde skönjas har en utvidgad analys kring detta förts. Sist i kapitlet återfinns en jämförelse med tidigare forskning.

De existerande frivilliga upplysningarna om ekonomistyrning tar sig olika uttryck i företagen. Det går dock inte att urskilja några samband mellan eller inom branscher och därför analyseras samtliga företag tillsammans. Vilka syften och strategier företagen har med att lämna ekonomistyrningsrelaterade upplysningar presenteras nedan.

5.1 Syften och strategier

- Vilka syften och strategier har företagen med lämnandet av frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar?

De tillfrågade företagen har alla nämnt en generell strategi för lämnande av frivilliga upplysningar. Denna strategi gäller för samtliga frivilliga upplysningar företagen lämnar inklusive ekonomistyrningsrelaterade. Företagsledningen väljer att lämna frivilliga upplysningar för att komplettera de obligatoriska informationskraven. Strategierna skiljer sig åt på vissa plan men samtliga företag, förutom H&M, nämner att ge en rättvisande bild eller att ge en tydligare bild som övergripande strategier.

En rättvisande bild av ett företag bidrar till att investeringsbeslut blir mer riktiga och således erhålls en korrekt värderad aktie. Respondenten på JM trycker med stor kraft på att ekonomistyrning är mycket viktigt då de styr sin verksamhet i stort sett enbart efter det avkastningskrav ägarna har på sina investeringar. Information tas här fram för att visa nuvarande ägare att investerat kapital förvaltas optimalt men också för att ge eventuella investerare bättre beslutsunderlag. En fullständig bild av företaget och dess verksamhet innebär en bättre värdering av aktien då risken blir mindre vid minskad informationsasymmetri. Om ägare och investerare upplever en låg risk kräver de också en lägre riskpremie och i förlängningen innebär det en lägre kapitalkostnad. JM:s respondent tar upp detta som en mycket viktig anledning till att lämna ytterligare information utöver den obligatoriska.

SSAB menar att syftet med att upplysa om frivillig ekonomistyrnings information är att analytikerna:

”ska kunna få en bra bild utav företaget så att de ska kunna göra en bra bedömning av värdet på våra aktier, så att den helt enkelt ligger rätt värderad.”

Handelsbanken har blivit mycket uppmärksammade, även internationellt, för sin budgetlösa styrning. Grundaren av detta system, Jan Wallander, har publicerat ett flertal böcker på områ-

det och den decentraliserade organisationsstruktur som Wallander förespråkar genomsyrar än idag hela organisationen.

”Den ekonomiska styrningen är väldigt viktig i Handelsbanken och därmed så blir det ju omnämnt [...] Vi beskriver i årsredovisningen att kontoren är i centrum, ansvaret är decentraliserat och att ekonomistyrningen är viktig [...] Vår kultur bygger mycket på ekonomistyrning. Det bygger på Wallander och Wallanders skola när han var VD på 70-talet och det styr fortfarande vår bank oerhört mycket. Alla som kan vår historia, de vet ju hur vi fungerar”

Handelsbanken är en förebild inom detta område och denna kunskap är något de önskar signalera till omvärlden för att på så sätt kunna stärka sitt varumärke.

Boliden anser det istället viktigt att deras årsredovisning inte avviker från andra bolags i samma bransch för att kunna attrahera investerare.

”Vi vill attrahera internationella investerare så vi är måna om att agera på ett sådant sätt som är i linje med branschpraxis och det är inte så många gruvbolag i Sverige. Därför är det viktigt att titta på andra gruvbolag, både inom och utanför Sverige, så att vi kommunicerar på ett sätt som är normalt och förväntas i branschen.”

I gruvbranschen existerar en stark branschpraxis och det är därför av största vikt att internationella investerare kan jämföra Boliden med större internationella företag för att de ska ha någon möjlighet att hävda sig bland konkurrenterna. Det är av samma anledning viktigt för företaget att de visar upp en tydlig och transparent bild gentemot intressenterna.

Att öka förståelsen är en annan strategi företagens respondenter nämner. Flertalet av de intervjuade företagen har mycket komplexa och diversifierade verksamheter och för att läsarna ska förstå deras verksamhet krävs information utöver den obligatoriska. Detta hänger i många fall ihop med att öka trovärdigheten vilket Fabege och NCC nämner som ett syfte för att lämna ekonomistyrningsrelaterade upplysningar. Företagen tror att genom att öka transparensen får användarna en bättre insyn och bättre förståelse för företagets verksamhet vilket ger en ökad trovärdighet. Dock pekar de flesta respondenter i denna studie på att trovärdighet och legitimitet är av underordnad betydelse vad gäller ekonomistyrningsrelaterade upplysningar.

Industrivärden och H&M har endast ett fåtal frivilliga ekonomistyrningsupplysningar. De få meningar som återfinns i årsredovisningen anser de själva inte finns några bakomliggande strategier till, utan menar att de har snarare ”kommit med av misstag”. Industrivärden och H&M motiverar istället varför de väljer att inte upplysa. Respondenten på H&M pekar på att de bara gör det de behöver och inget mer och att de obligatoriska upplysningarna är tillräckligt omfattande. Samma person menar också att ägarstrukturen, med en stor ägare, innebär att de inte behöver lägga tid och resurser på att ta fram information till externa intressenter vilka de väljer att inte ta hänsyn till. Att de är skuldfria till externa långgivare och att de därför inte behöver upplysa för att tillgodose långgivare och kreditgivares behov är något som också framhålls. Industrivärdens ledning har andra förklaringar till varför de väljer att inte upplysa (medvetet), främst anser de att ekonomistyrning inte är relevant eftersom de enbart äger aktieposter i andra företag och att deras intressenter då istället är intresserade av de bolag som de har aktieposter i.

Strategier och syften avgör vad som ska inkluderas i årsredovisningen. Vad ser då företagen för fördelar och nackdelar med att lämna ekonomistyrningsrelaterade upplysningar?

5.2 Fördelar, svårigheter samt nackdelar

- Vilka fördelar, svårigheter samt nackdelar ser företagen med lämnandet av upplysningar på detta område?

Kopplat till nämnda strategier om att ge en rättvisande bild upplever företagens respondenter stora fördelar med att frivilliga upplysningar bidrar till att ge en tydligare, mer rättvisande bild av företaget. Årsredovisningen fungerar också i många fall som marknadsföring även om den ska vara ett faktablad för att beskriva verksamheten snarare än ett reklamblad. Detta kopplar tydligt till det faktum att många respondenter vill att frivilliga upplysningar ska bidra till en tydligare bild av företaget. En mer rättvisande bild leder till bättre investeringsbeslut vilket är viktigt inom alla branscher. Ökad transparens och trovärdighet nämns som viktiga fördelar med att lämna frivilliga upplysningar i denna studie.

Flera företag trycker på att det är viktigt att deras aktie är rätt värderad, därför lämnas information som möjliggör detta. Investeringarna får mer information om företaget vid lämnandet av frivilliga upplysningar vilket i leder till bättre investeringsbeslut. Det leder i sin tur till en bättre värderad aktie. Exempelvis ser Castellum en stor nytta i att upplysa då de inte har någon operativ verksamhet utan istället arbetar huvudsakligen för att sälja aktien. Det är därför av största vikt för företagets fortlevnad att aktien är rätt värderad och de lämnar också alla tillgängliga upplysningar som kan bidra till att investeringarna gör en bättre bedömning. Industrivärden fungerar också som ett ägarföretag men de ser i motsats till Castellum mycket begränsade fördelar med att lämna ekonomistyrningsrelaterade upplysningar. Istället tror de att intressenter fokuserar på ekonomistyrningen i de bolag som Industrivärden äger aktier i. Att synen på upplysningars fördelar skiljer sig åt så pass mycket mellan två företag med liknande funktion är anmärkningsvärt. Vad det beror på är svårt att säga, dock kan det faktum att deras företagsstruktur skiljer sig åt ha en viss påverkan.

Flertalet företag har pekat på att det kan vara svårt att göra en avvägning mellan att vara transparenta och att inte ge konkurrenterna information som kan skada företagets konkurrenskraft. Dock påtalar de flesta företag att de alltid har denna avvägningsproblematik med sig i beslutssituationer och att det i slutändan inte innebär någon större risk när det gäller ekonomistyrningsrelaterade upplysningar. Hexagon menar att:

”årsredovisningen ska inte innehålla information som kan skada oss genom att gynna kunder och konkurrenter.”

Detsamma gäller för SSAB, information som återfinns i årsredovisningen är nog övervägd.

”Vi försöker att vara informativa utan att ge iväg för mycket, alltså att inte ge iväg affärshemligheter eller att vi ger våra konkurrenter, framförallt, för mycket information. Det är det som sätter gränserna skulle man väl kunna säga.”

Respondenten på Axfood påtalar att deras främsta konkurrenter inte är börsnoterade och behöver därför inte lämna information i samma omfattning. Han menar att detta i viss mån kan skada bolagets konkurrenskraft då de tvingas lämna betydligt större mängd information än de

båda andra livsmedelsjättarna. Av detta skäl väljer därför Axfood att lämna så lite frivilliga upplysningar som möjligt, vilket då inkluderar ekonomistyrningsrelaterade.

Sex företags respondenter, däribland SCA:s, nämner att framtagande av information kan vara svårt. Detta nämns främst i de företag med flera olika verksamhetsområden där många olika personer ansvarar för sammanställning av dokumentation angående ekonomistyrning. Att ett flertal personer ansvarar för all dokumentering kan leda till svårigheter med att samla in och sammanställa på central nivå där årsredovisningen sedan skrivs. TeliaSonera menar på att de styr verksamheten på olika sätt runt om i världen, det kan därför vara svårt att i koncernens årsredovisning återge detta som en process istället för flera olika.

Ett flertal respondenter, bland annat Holmens, upplever en viss tvekan inför att publicera information externt då de inte är helt säkra på att informationen är kvalitetssäkrad internt. Om informationen kommer från en källa utan vana att dokumentera kan det bli svårt att avgöra om informationen är korrekt. Holmens respondent, i likhet med personerna på Hexagon, TeliaSonera, JM och NCC, menar att detta uppfattas som ett stort problem. Ett mönster kan utläsas där företag med många och varierande affärsområden eller spridda verksamheter ser det som en större svårighet att kvalitetssäkra informationen.

Företagsledningen kan välja att upplysa ytterligare för att förebygga frågor de tror kommer att ställas av intressenter i framtiden. Samtidigt tror företagen att det kan vara en nackdel att ta in för mycket information då det kommer leda till följdfrågor från intressenterna, förvirring eller att viktig information försvinner bland mer irrelevant information. Hexagons respondent påpekar att:

”om vi gör ytterligare upplysningar kommer det bara att leda till merfrågor.
Året efter kommer vi att behöva upplysa ännu mer”

En annan nackdel för respondenterna i denna studie uppges vara risken att publicera för mycket information och att relevant information då försvinner i mängden. Intressenter efterfrågar oerhört mycket information och ibland kan det leda till att information tas in som en eftergift till intressenterna utan att det egentligen är vad som är av störst relevans. Vilka upplysningar som ska inkluderas är en fråga om att nyttan ska överstiga kostnaden. Detta nämndes av flertalet respondenter som det primära kriteriet vid val av upplysningar. Ser företaget större kostnader med information som intressenter efterfrågar än nyttan av att lämna den inkluderas den inte i årsredovisningen.

Flertalet respondenter menar på att de inte upplever några nackdelar med att lämna frivilliga upplysningar. De säger vidare att då frivilliga upplysningar är just frivilliga tar de bara med det de tycker är relevant och som bidrar till fördelar för företaget.

Även om det i första hand är strategier och syften med att lämna upplysningar som avgör vilka upplysningar som ska finnas med i årsredovisningen, kan aktörer involverade i processen med att välja innehåll och form ha ett stort inflytande på slutresultatet.

5.3 Aktörer och process

- Vilka aktörer beslutar och hur ser processen ut vid val av innehåll och form ut gällande ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i årsredovisningen?

Inget företag har någon separat beslutsprocess gällande vilka ekonomistyrningsrelaterade upplysningar som ska inkluderas i årsredovisningen. Processen är densamma för framtagandet av all information. Enligt åtta företag är bestämmandet av innehåll och form en informell process, där både externa och interna aktörer medverkar. Vid en informell process kommer input från många olika håll även om själva författandet görs av områdesspecialister. För ekonomistyrning är denna person i många fall den ekonomiansvarige. Vid en formell process är ett initialt möte vanligt där riktlinjer preciseras och därefter arbetar ansvariga personer efter överenskomna direktiv.

Personer med mest inflytande i beslutsprocessen är ekonomichef och/eller ansvarig, IR-avdelningen, chefscontroller, internrevisionsansvarig och informationsavdelningen. Styrelsen och VD:n har den slutliga bestämmanderätten även om de i många fall inte deltar aktivt i processen. Dock har några företag en styrelse som är mycket aktiv i framtagningsprocessen av årsredovisningen och där ledarmötena sitter i ett flertal olika styrelser. Detta innebär att personerna i styrelsen har stor inblick i vad andra bolag upplyser om, både vad gäller ekonomistyrningsrelaterade samt generella frivilliga upplysningar, och kommer med förslag vid valet av innehåll i årsredovisningen. Många respondenter pekar också på att det huvudsakligen är Investor Relations (IR) -avdelningen som har kontakt med intressenter och att de då ”snappar upp” vad dessa efterfrågar. När företagsledningen sedan bestämmer vilken information som ska läggas till alternativt tas bort har IR-avdelningen stort inflytande på innehållet.

Handelsbanken och SEB framför att de fyra storbankerna har möten för att diskutera vilka upplysningar de ska lämna för att öka jämförbarheten inom branschen. Respondenterna på de två banker som intervjuades pekar dessutom på att de studerar de andra bankernas årsredovisningar för att själva kunna göra en jämförelse och se om de saknar någon relevant information. Respondenten på SEB uttrycker sig på följande sätt:

”Vi har definitivt koll på hur de andra bankerna gör.”

Handelsbankens respondent pekar också på att de tittar på andra bankers årsredovisningar, bland annat för att få inspiration.

”Vi ser mycket på andra bankers årsredovisningar. Det gör alla mellan varandra [...] de stora bankerna i Sverige träffas och går igenom olika saker så vi gör ungefär samma sak”

Bankerna samarbetar i hög utsträckning angående vilken information som ska inkluderas i årsredovisningen med syftet att öka jämförbarheten. Dock är det inte enbart banker som influeras av varandras årsredovisningar. Majoriteten av företagen i denna studie nämner samma sak, oavsett bransch. Flertalet företag tar också inspiration över branschgränser.

Många företag vänder sig till samma kommunikationsbyrå, Hallvarsson & Halvarsson, för hjälp med årsredovisningen. Respondenterna på de företag som anlitar denna byrå pekar själva på att kommunikationsbyrån varskor dem när andra företag lämnar upplysningar om ett relevant område samt föreslår att företaget i fråga bör följa deras exempel. I de flesta fall har företagen valt att följa byråns råd och lämnar nu upplysningar på området. Kommunikationsbyrå har således en stor makt att påverka vad som ska inkluderas i årsredovisningen. Exempelvis talar NCC:s respondent om att:

”vi har ett företag som hjälper oss och då är det ofta så att de har koll på marknaden och kommer med förslag. De säger ofta: nu när alla andra upplyser om detta, ska inte ni också göra det?”

I övrigt har inte externa aktörer något direkt inflytande på vilka ekonomistyrningsrelaterade upplysningar som ska inkluderas i årsredovisningen.

Företagsledningen gör alltid en avvägning innan de beslutar om att inkludera nya upplysningar så att information som publiceras inte ska skada företaget i något avseende. Denna avvägning är något som alla respondenter menar på är ytterst viktig. Samtidigt som de vill tillgodose intressenternas behov är mycket information känslig och kan av konkurrensskäl inte publiceras.

Det är aktörerna som bestämmer vad som ska tas med i årsredovisningen, men de måste alltid ha i åtanke att årsredovisningen enligt IASB ska riktas till användarna, framförallt ägarna, som också anses av respondenterna som en mycket viktig intressent, tillsammans med investerare och analytiker.

5.4 Intressenter

- Vilka är de tänkta användarna och hur viktig anser företagen att årsredovisningen är för dem gällande frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar?

IASB anger att den främsta anledningen till varför företag ska lämna upplysningar är att ge en rättvisande bild för investerarna vilket också stämmer överens med verkligheten. Företagen anger generellt att de vill visa på transparens för intressenter, främst för ägare, investerare samt analytiker, vilka nämns av alla respondenter som de viktigaste intressenterna. Företagen vill säkerställa att dessa intressenter har önskad information främst för att underlätta investeringsbeslut. I studien framkom ett avvikande exempel på detta. I H&M är den största ägaren (vilken har 70 procent av röstvärdet) den enda intressenten av betydelse och årsredovisningens innehåll styrs av majoritetsägarens önskemål. Därför styrs inte H&M av externa krav på information i samma utsträckning som övriga respondenter och lämnar på grund av detta inga upplysningar om ekonomistyrning.

Analytiker, ägare och investerare är som nämnts tidigare de viktigaste intressenterna för de tillfrågade företagen och de som företagen främst riktar sin årsredovisning till.

”Vi gör upplysningar för att informera intressenter, på ekonomisidan är årsredovisningen kanske det mest informativa dokumentet.”

(Respondent på Hexagon)

”De som är bäst pålästa på oss som bolag är ju de analytiker som följer oss.”

(Respondent på JM)

Vad dessa intressenter efterfrågar styr många gånger vad som ska stå med i årsredovisningen. I de fall där intressenterna frekvent efterfrågar information leder det också i många fall till att ny information tas in i årsredovisningen.

Långivares krav är viktiga för många företag och särskilt i de fall företag är beroende av mycket extern kapitaltillförsel. De bolag som uppgav att de har mycket lån har pekat på att

långgivare är en mycket viktig intressentgrupp. Tvärtom har företag med god soliditet inte ansett långgivarna som en nämnvärt viktig intressent. Några företag nämner också att storleken på kapitaltillförseln påverkar mängden upplysningar, vid stora krediter finns en press från långgivarna att lämna fler upplysningar.

Nyttan för kunderna beror vanligtvis på kundens storlek. Respondenterna på Fabege och Hexagon, vilka har ett fåtal stora kunder som får stor nytta av ekonomistyrningsrelaterade uppgifter, nämner att de är motvilliga till att lämna ut information då kunderna kan hamna i en bättre förhandlingssituation vid till exempel hyresförhandlingar. Respondenten på Axfood ser däremot inga nackdelar men inte heller någon egentlig mening med att lämna information till denna grupp. Han menar att kunderna inte lär hänvisa till ekonomistyrning vid höjda priser på krossade tomater.

Respondenterna anser enbart vid ett fåtal tillfällen att årsredovisningen är viktig för medarbetarna. De får information på andra sätt och deras intresse stöds inte heller i teorin, inte vad gäller information om just ekonomistyrning. Ett av företagen uttrycker sig på följande sätt:

”Årsredovisningen är inte viktig för medarbetarna, de får information från andra håll.”

Årsredovisningen kan dock vara användbar för framtida medarbetare då den används som en kanal för att lära sig mer om företaget samt är ett användbart dokument vid rekryteringar. Exempelvis tror Boliden att de skulle få svårare att rekrytera om inte årsredovisningen fanns för att visa vilka de är samt hur de styr företaget.

Flera företag menar på att myndigheter och leverantörer inte bryr sig om hur företagets ekonomistyrning ser ut, vilket också stöds av intressentteorin. Leverantörer är istället främst intresserade av ett företags resultat och dess långsiktiga betalningsförmåga. Myndigheter i sin tur, främst representerad av Skatteverket, är enbart intresserade av att företagets finansiella rapporter är gjorda på ett skattemässigt korrekt sätt.

Vid tillfrågande om hur användbar respondenterna anser årsredovisningen vara för intressenterna mottogs blandade svar. Konkurrenter nämns inte alls som tänkt intressentgrupp men har enligt Axfood stor användning av årsredovisningen. H&M nämner också att konkurrenterna kan dra nytta av informationen i årsredovisningen och att de därför inte lämnar några ekonomistyrningsrelaterade upplysningar. De intressentgrupper som företagen anser viktigast (analytiker, ägare och investerare) har däremot liten nytta av årsredovisningen. Det kan dock finnas ett visst intresse för årsredovisningen i den bemärkelsen att verksamheten beskrivs mer utförligt i dokumentet än i andra informationskanaler. TeliaSonera nämner att investerare inte läser detaljer angående ekonomistyrning men att de troligtvis skulle efterfråga informationen om den inte fanns där.

Företagen tror inte att intressenter använder (ekonomistyrningsrelaterad) information i årsredovisningen som beslutsunderlag utan mer för att lära sig om företaget. För ekonomistyrning är istället de viktigaste informationskanalerna gentemot de primära intressenterna de personliga mötena. Detta tar sig vanligast uttryck genom analytikerträffar men för en del företag även genom seminarier samt kapitalmarknadsdagar. Hemsidan nämns också som en mycket viktig kanal.

Frivilliga ekonomistyrningsupplysningar är inget som majoriteten av företag planerar att förändra i dagsläget. Flertalet företag säger dock att innehållet kan komma att förändras om efterfrågan från intressenterna skulle öka.

Under intervjuernas gång framkom tydliga tendenser på olika underliggande motiv respondenterna har för att lämna frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar, utöver intressenterna som analyserats ovan.

5.5 *Andra motiv till att lämna frivilliga upplysningar*

Resultatet kan alltså, förutom att analyseras utefter frågeställningarna, med hjälp av teorierna om motiv till att lämna frivilliga upplysningar kategoriseras in under de fyra nedanstående rubriceringarna.

5.5.1 *Kapitalmarknaden*

Teorierna under kapitalmarknaden anger bland annat att en ökad mängd upplysningar kan bidra till att undvika undervärdering av företag och på så sätt ge en korrekt aktiekurs. Respondenter nämnde vid några tillfällen att detta är ett viktigt syfte vid val av innehåll och form i årsredovisningen, att få en korrekt värderad aktie.

Transparens samt att ge en bättre och mer rättvis bild av företaget var vanligt förekommande svar hos företagen vid tillfrågande om syftet med att lämna frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar. Då företagen lämnar mer upplysningar leder detta till en minskad informationsasymmetri vilket i sin tur leder till att användarna upplever en lägre risk och kräver då en lägre kapitalavkastning. Att visa upp en rättvisande bild av företaget visar på att företagen upplever att få en lägre kapitalkostnad som en viktig anledning till att lämna frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar.

Teorin om äganderättsskydd beskriver hur företagsledningen är ovillig att lämna ut information som kan ge fördelar till konkurrenterna samtidigt som de i största möjliga mån vill tillfredsställa intressenternas efterfrågan på information. Respondenterna nämner denna avvägning som en betydelsefull svårighet vid val av årsredovisningens innehåll och form.

Ytterligare tre teorier nämndes under kapitalmarknaden i referensramen. Dock kunde inget samband hittas kopplat till dessa och därför analyseras de inte vidare.

5.5.2 *Legitimitet*

Företagsledningen kan ibland välja att lämna frivilliga upplysningar för att skapa legitimitet och för att visa upp en bra bild gentemot omvärlden. Frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar är dock något som inte prioriteras av omvärlden idag, fokus är istället på till exempel miljö och sociala frågor, vilket också bekräftas av respondenterna. Det finns i dagsläget inga starkt uttryckta normer, värderingar eller förväntningar från omvärlden på vad ett företag bör upplysa om angående ekonomistyrning. Flertalet respondenter nämner dock att om ekonomistyrningsrelaterade uppgifter får högre prioritet och fokus av intressenterna kommer också deras mängd frivilliga upplysningar på området att öka. Åtskilliga bolag har också som del av sin strategi för lämnandet av generella frivilliga upplysningar att de följer trender i efterfrågan.

NCC:s respondent uppger att de har en informationspolicy som gäller för ekonomistyrningsrelaterade upplysningar men som gäller också för upplysningar generellt. Respondenten menar att:

”våra värderingar är kärnvärden, respekt, ärlighet och tillit, fokus är enkelhet och ansvarstagande [...] Årsredovisningen ska präglas av öppenhet, vi vågar stå för det vi säger och erkänna våra misstag.”

Fabege menar också att legitimitet är viktigt.

”Vi är måna om att marknaden ska få en bra bild av vilka vi är och vad vi gör och vad vi står för [...] vi har gjort bedömningen att vi får ett större förtroende på marknaden om vi lämnar ut den informationen.”

Intrycket från intervjun är att ovanstående uttalande om legitimitet snarare gäller en generell bild av företaget, i likhet med NCC, och är inte något som enbart berör ekonomistyrning.

5.5.3 *Imitation*

Mycket vanligt är att företagsledningen studerar andra företag, inom samma eller andra branscher, och deras årsredovisningar. Merparten av företagen som granskats i denna studie använder konkurrerande företags publicerade information för att influeras och för att avgöra om de själva saknar relevant och efterfrågad information, vilket också är ett resultat tidigare studier om intellektuellt kapital kommit fram till. Enligt imitationsteorin är det då ett eller flera företag i en bransch eller region har en viss makt vanligt att andra företag imiterar det (dessa). Industrivärden menar att vid upprättandet av årsredovisningen influeras de själva och andra företag kanske främst av vad omvärlden efterfrågar men också av vad vissa företag med en framstående årsredovisning väljer att upplysa om.

”Det finns en årsredovisningsmaffia.”
(Respondent på Industrivärden)

I denna studie är detta motiv mycket framträdande. Dock är det en svår gränsdragning mellan vad som är imitation och vad som enbart är en influens från andra årsredovisningar.

5.5.4 *Signalering*

Flertalet respondenter nämner att de genom att lämna ytterligare upplysningar på ett tydligt vis vill tala om för läsaren vilka de är och vad de står för. De vill signalera till omvärlden att de är ett företag värt att investera i.

Teorin pekar dock på en annan sorts signalering. Signaleringsperspektivet pekar istället på att företag upplyser för att signalera när de har en extraordinär egenskap som särskiljer dem från konkurrenterna. Ett exempel i denna studie är Handelsbanken som tydligt önskar kommunicera sin internationellt framgångsrika budgetlösa styrning. Ekonomistyrning är emellertid inte något som företag vanligtvis signalerar om.

5.6 Jämförelse med tidigare forskning

Tidigare forskning på området kom fram till att strategier innebärande att ge en tydligare och mer rättvisande bild av företaget och dess verksamhet nämndes mycket frekvent som den viktigaste anledningen till att lämna upplysningar⁷². Att öka transparensen uppges som en annan viktig anledning. Detta överensstämmer helt med denna studie där att ge en rättvisande bild och öka transparensen var de främsta anledningarna till att lämna ekonomistyrningsrelaterade upplysningar. Information utöver den lagstadgade publiceras för att underlätta för investerare att ta bättre investeringsbeslut, vilket är något som företag av alla storlekar och i alla branscher nämner som ett betydelsefullt syfte.

I likhet med befintlig tidigare forskning har det i denna studie visat sig att investerare, ägare samt analytiker är de viktigaste intressenterna vilket också fastställs av IASB⁷³. Att IASB begär att årsredovisningen ska rikta sig till dessa intressenter kan vara en anledning till att alla företag samstämmigt anger dem som de viktigaste grupperna. Adams studie om CSR visar på att samhället är en mycket viktig intressent, vilket inte alls är fallet i denna studie⁷⁴. Detta kan troligtvis komma sig av att ekonomistyrning inte är något som påverkar samhället i stort medan frågor som berör CSR är av mycket större vikt då det drabbar alla. CSR är ett område som i dagsläget engagerar intressenterna och ett företag som inte lämnar upplysningar på området uppfattas enligt Adams inte som legitimt, vilket kan skada företaget. Att upplysa av legitimitetsskäl är i denna studie ovanligt och endast ett fåtal företag pekar på att de vill öka sin trovärdighet genom att upplysa om ekonomistyrning.

För de primära intressenterna är personliga möten, såsom analytikerträffar, av stor vikt. Då årsredovisningen publiceras (ibland långt) senare än den faktiska händelsen äger rum är årsredovisningen ”gammal” information. Investerare och analytiker behöver mer uppdaterad information och därför är delårsrapporter och analytikerträffar av större vikt för dessa intressenter. Detta skiljer sig inte åt beroende på vad upplysningen behandlar och samma sak gäller också för alla branscher.⁷⁵

Den studie som behandlar personalrelaterade upplysningar i banksektorn nämner tydligt att de fyra storbankerna samarbetar i hög grad på grund av viljan att publicera liknande information⁷⁶. Imitation är även tydligt i denna studie, både SEB och Handelsbanken pekar på att bankerna samarbetar på flertalet områden för att uppnå en hög jämförbarhet. Även studien om personalrelaterade upplysningar i tillverkningsbranschen kom fram till samma sak⁷⁷. Ett flertal andra företag uppgav i denna studie att de tittar på andras årsredovisningar och influeras av dem. Till skillnad från de två studierna om personalrelaterade upplysningar kom den här studien fram till att influenser hämtats från olika branscher och inte bara från den bransch företaget själva verkar i. Några likheter med de tidigare studierna är svåra att se då dessa enbart undersökt företag i samma bransch.

Flertalet respondenter i denna studie menar att det är viktigt att försäkra sig om att inte lämna upplysningar som kan ge konkurrenterna fördelar. Detta är inget som någon av de andra studierna pekar på vilket kan tyckas anmärkningsvärt. Istället för rädslan att andra företag kan anamma företagets tillvägagångssätt ser företagen huvudsakligen fördelar med att publicera

⁷² Adams (2002), Algotsson & Engdahl (2004), Etminan et al (2004) och Guthrie et al (2007)

⁷³ Ibid

⁷⁴ Adams (2002)

⁷⁵ Adams (2002), Algotsson & Engdahl (2004), Etminan et al (2004) och Guthrie et al (2007)

⁷⁶ Algotsson & Engdahl (2004)

⁷⁷ Etminan et al. (2004)

information om CSR och intellektuellt kapital⁷⁸. Detta kan tänkas bero på att ekonomistyrningsrelaterade upplysningar är mer avslöjande och intressenterna kräver en högre grad av detaljrikedom för att kunna avgöra huruvida ekonomistyrningen är effektiv eller ej. Företag kan däremot redogöra för att de har framgångsrika personalprogram eller ett gediget CSR utan att avslöja detaljer om hur de går tillväga. Detta kan vara en anledning till den tydliga skillnaden mellan denna och tidigare studier.

Generellt har företagen tryckt på att extern kommunikering av ekonomistyrningsupplysningar är av låg prioritet. Att frivilliga upplysningar inom andra områden också är av låg prioritet är något som bekräftas av studier inom intellektuellt kapital⁷⁹. Istället är det för de främsta användarna av högre vikt att publicera finansiell information som på ett mer direkt vis hjälper dem i beslutssituationer enligt företagen.

Det finns både likheter och skillnader mellan denna studie och tidigare forskning varav de viktigaste redovisades för här ovan. Dock finns det för lite forskning på området för att kunna dra några generella slutsatser om till exempel branschtillhörighetens betydelse eller anledningar till att vissa områden prioriteras och andra inte. Det enda som kan fastslås i dagsläget är att en del samband kan utrönas.

---

⁷⁸ Adams (2002), Algotsson & Engdahl (2004), Etminan et al (2004) och Guthrie et al (2007)

⁷⁹ Algotsson & Engdahl (2004), Etminan et al (2004) och Guthrie et al (2007)

6 Slutsatser

Kapitlet ger svar på de problem som formulerades i inledningskapitlet och ger en sammanfattning kring de centrala upptäckterna i studien. Här ges även förslag på vidare forskning.

I analysen redovisades det resultat som framkom under intervjuerna kopplat till tidigare forskning och till referensramen. I detta kapitel sammanfattas dessa upptäckter för att på ett övergripligt vis se vilka slutsatser som kan dras från studien.

- Vilka syften och strategier har företagen med lämnandet av frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar?

Inget av de tillfrågade företagen har en uttalad separat strategi för frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar utan samma generella strategi gäller för lämnandet av alla frivilliga upplysningar i samtliga bolag.

De vanligast förekommande strategierna är att företagen vill visa upp en rättvisande och tydligare bild av verksamheten gentemot sina intressenter, främst till ägare, investerare samt analytiker. En anledning till varför företagen vill ge en rättvisande bild av verksamheten är för att det bidrar till bättre investeringsbeslut vilket i sin tur leder till en bättre värderad aktie.

En annan strategi bakom lämnandet av frivilliga ekonomistyrningsrelaterade är en vilja att öka förståelsen för verksamheten. I många fall hänger det ihop med att företagsledningen vill öka trovärdigheten gentemot intressenterna. Genom att öka transparensen får användarna en bättre insyn och bättre förståelse för företagets verksamhet vilket ger en ökad trovärdighet.

- Vilka fördelar, nackdelar samt svårigheter ser företagen med lämnandet av upplysningar på detta område?

Företagen ser stora fördelar med att frivilliga upplysningar bidrar till att ge en tydligare, mer rättvisande bild av företaget.

Årsredovisningen fungerar i många fall som marknadsföring även om den ska vara ett faktablad snarare än ett reklamblad, främst genom att företag får möjlighet att visa vilka de är.

Det kan vara svårt att göra en avvägning mellan att vara transparenta och att inte ge ut information som kan skada företagets konkurrenskraft. Dock har de flesta företagen alltid denna avvägningsproblematik med sig i beslutssituationer och i slutändan innebär det inte någon större risk när det gäller ekonomistyrningsrelaterade upplysningar.

Framtagande av information kan vara svårt. Detta främst för de företag med flera olika verksamhetsområden där många olika personer ansvarar för sammanställning av dokumentation angående ekonomistyrning.

En viss tvekan inför att publicera information externt existerar då företag inte kan vara helt säkra på att informationen är kvalitetssäkrad internt.

Företagsledningen väljer ibland att upplysa ytterligare för att förebygga frågor de tror kan komma att ställas av intressenter i framtiden. Samtidigt kan det vara en nackdel att ta in för mycket information.

Flera företag upplever inte några nackdelar med att lämna frivilliga upplysningar. Då upplysningarna är frivilliga tas enbart information som anses relevant med i årsredovisningen.

- Vilka aktörer beslutar och hur ser processen ut vid val av innehåll och form ut gällande ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i årsredovisningen?

Enligt samtliga företag existerar ingen separat beslutsprocess gällande vilka frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar som ska inkluderas i årsredovisningen. Processen är densamma för framtagandet av samtlig information.

Det är lika vanligt med en formell som en informell process vid bestämmandet av innehåll och form, där både externa (till viss del) och interna aktörer medverkar.

Personer med mest inflytande i beslutsprocessen är ekonomichef eller/och ansvarig, IR-avdelningen, chefscontroller, internrevisionsansvarig och informationsavdelningen. Styrelsen och VD:n har den slutliga bestämmanderätten i likhet med all annan information.

Många företag vänder sig till samma kommunikationsbyrå för hjälp med årsredovisningen. I övrigt har inte externa aktörer något direkt inflytande på vilka ekonomistyrningsrelaterade upplysningar som ska inkluderas i årsredovisningen.

- Vilka är de tänkta användarna och hur viktig anser företagen att årsredovisningen är för dem gällande frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar?

Analytiker, investerare samt ägare är för samtliga företag de primära intressenterna.

Samtliga företag pekar på att de lämnar frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar för att tillgodose sina intressenters behov. Företagsledningen vill säkerställa att de främsta intressenterna har önskad information för att i första hand underlätta investeringsbeslut.

Långivares krav är viktiga för företagen, framförallt i de fall företag är beroende av mycket extern kapitaltillförsel. De bolag som uppgav att de har mycket lån har pekat på att långivare är en mycket viktig intressentgrupp. Tvärtom har företag med god soliditet inte ansett långivarna som en nämnvärt viktig intressent.

Konkurrenter omtalas inte alls som tänkt intressentgrupp men nämns av några respondenter som den grupp som kan dra störst nytta av ekonomistyrnings information i årsredovisningen.

Nyttan för kunderna beror på deras omfattning. Stora kunder har oftast större användning av informationen som lämnas i årsredovisningen medan mindre kunder sällan är intresserade av en djupare förståelse av verksamheten.

Ekonomistyrningsrelaterad information i årsredovisningen är inte av någon större vikt för medarbetarna. De får istället information på andra sätt, vanligtvis genom interna kanaler.

Viktigaste informationskanalerna gentemot de primära intressenterna är personliga möten så som analytikerträffar, seminarier samt kapitalmarknadsdagar. Information som framkommer där publiceras sedan på hemsidan för att alla intressenter ska kunna ta del av det.

Frivilliga ekonomistyrningsupplysningar är inget som företagen planerar att förändra, men innehållet kan komma att ändras om efterfrågan från intressenterna ökar för denna kategori av upplysningar.

6.1 Andra motiv till att lämna frivilliga upplysningar

I studien visade företagen tydliga tendenser på att ha fler, underliggande, motiv än intressenterna. Mest framträdande var att företagen lämnar upplysningar för kapitalmarknaden. I första hand vill företagen få en korrekt värderad aktie. De vill också underlätta för investeringsbeslut för att på sikt få en lägre kapitalkostnad. Det visade sig också viktigt för företagen att inte avslöja affärshemligheter och de gör således en noggrann avvägning innan de publicerar information i årsredovisningen.

Ett annat tydligt underliggande motiv var imitation av andra företags årsredovisningar. Det är i flera branscher viktigt att den tillgängliga informationen är jämförbar med andra företags så att investerare attraheras att investera i bolaget.

Legitimitet samt signalering var i studien inte lika framträdande underliggande motiv. Trogligtvis har det att göra med att ekonomistyrning för samhället inte är ett lika aktuellt ämne som till exempel miljö och sociala frågor. Detta är något som tydligare kan skönjas i tidigare forskning.

6.2 Jämförelse med tidigare forskning

I denna studie likväl som i tidigare forskning har det visat sig att företagen lämnar frivilliga upplysningar på grund av att de vill ge en rättvisande och tydlig bild. Även transparens är av stor relevans.

De viktigaste intressenterna är ägare, analytiker samt investerare oavsett vilket område de frivilliga upplysningarna berör. Att imitera andra för att öka jämförbarheten för intressenterna har varit ett tydligt underliggande motiv till att lämna frivilliga upplysningar såväl i denna studie som i tidigare. Dock visar även flera tidigare studier på att företagen anser årsredovisningen vara gammal information och är således inte speciellt betydelsefull vid investeringsbeslut.

En viktig slutsats i denna studie är att företagen är noga med att inte lämna ut affärshemligheter. Slutsatsen delas inte med tidigare forskning, där företagen istället vill upplysa mycket då det enbart ses som positiv och legitimerande information.

6.3 Förslag på vidare forskning

Denna studie går bara översiktligt in på det men då tendenserna var tydliga att bakomliggande motiv existerar för lämnandet av frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar hade det varit intressant att på ett mer systematiskt sätt kartlägga och kategorisera dessa. För att göra

detta möjligt bör frågeformuläret omformuleras så att respondenternas svar tydligare kan kopplas till motiven.

7 Referenser

Artiklar

- Adams, C. A. (2002). Internal organisational factors influencing corporate social and ethical reporting – Beyond current theorising. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 15, 223-250.
- Ax, C. & Marton, J. (2008). Human capital disclosures and management practices. *Journal of Intellectual Capital*, 9, 433-455.
- Bohmbach-Saager, H., Campbell, D., & Shrives, P. (2001). Voluntary disclosure of mission statement in corporate annual reports: Signaling what and to whom? *Business and Society review*, 106:1, 65-87.
- Coy, D., Davey, H., & Hooks, J. (2002). The information gap in annual reports. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, 15, 501-522.
- DiMaggio, P.J. & Powell, W.W. (1983). The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields. *American Sociological Review*, 48, 147-160.
- Economist. (2004). Corporate Storytelling. *Economist*, 373, 13-14.
- Guthrie, J., Striukova, L. & Unerman, J. (2007). *UK Reporting of Intellectual Capital*. UK: Institute of Chartered Accountants in England and Wales.
- Healy, P.M. & Palepu, K.G. (2001). Information asymmetry, corporate disclosure, and the capital markets: A review of the empirical disclosure literature. *Journal of accounting & Economics*, 31, 405-440.
- Morris, R.D. (1987). Signalling, Agency Theory and Accounting Policy Choice *Accounting and business research*, 18, 47-56.

Böcker

- Ax, C. Johansson, C. Kullvén, H. (2005). *Den nya ekonomistyrningen*. Malmö, Sverige: Liber.
- Ciulla, J. B., Martin, C. & Solomon, R. C. (2007) *Honest Work: a business ethics reader*. USA: Oxford University Press
- Deegan, C. & Unerman, J. (2006). *Financial Accounting Theory*. European edition. UK: McGraw-Hill.
- Friedman, A. L. & Miles, S. (2006). *Stakeholders – Theory and Practice*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Patel, R. & Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodiken grunder*. Lund, Sverige: Studentlitteratur.

Smith, D. (2006) *Redovisningens språk*. 3e upplagan. Danmark: Studentlitteratur.

Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer*. 3e upplagan. Lund, Sverige: Studentlitteratur

Lagar

IASB föreställningsramen
IAS 1
RFR 1

Uppsatser

Algotsson, D. & Engdahl, C. (2004). *Motiv bakom redovisningen av personalupplysningar – En studie av de fyra storbankerna i Sverige*. Magisteruppsats, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Göteborg, Sverige

All, J. & Svantesson, J. (2008). *Frivilliga upplysningar om ekonomistyrning i årsredovisningar – En studie av 29 svenska företag*. Kandidatuppsats, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Göteborg, Sverige

Etminan, S., Gladzki, L., & Siwe, H. (2004). *Motiv bakom frivilliga personalupplysningar i årsredovisningen – en studie av svenskrelaterade företag inom tillverkningsindustrin*. Magisteruppsats, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Göteborg, Sverige

8 Bilagor

8.1 Bilaga 1 - Frågemall

1. Har Ert företag en uttalad strategi för lämnandet av frivilliga upplysningar i Er årsredovisning?

Om ja, vilka är huvudinslagen (nyckelord) i den och varför?

Om nej, varför inte?

2. Har Ert företag en uttalad strategi för lämnandet av frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i Er årsredovisning? ÖVERGRIPANDE OCH PER STYRMEDEL OM OLIKA PER STYRMEDEL

Om ja, vilka är huvudinslagen (nyckelord) i den och varför?

Om nej, varför inte?

3. Beträffande frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i Er årsredovisning, vilka aspekter/faktorer/principer/policys/händelser styr val av innehåll och omfattning? ÖVERGRIPANDE OCH PER STYRMEDEL OM OLIKA PER STYRMEDEL

4. Beträffande frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i Er årsredovisning, vilket eller vilka syften har Ni med att lämna dessa? ÖVERGRIPANDE OCH PER STYRMEDEL OM OLIKA PER STYRMEDEL

5. Beträffande frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i Er årsredovisning, vilken nytta eller vilka fördelar ser Ni med att lämna frivilliga upplysningar? ÖVERGRIPANDE OCH PER STYRMEDEL OM OLIKA PER STYRMEDEL

6. Vilka svårigheter upplever ni beträffande lämnandet frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i Er årsredovisning? ÖVERGRIPANDE OCH PER STYRMEDEL OM OLIKA PER STYRMEDEL

7. Vilka nackdelar upplever ni beträffande lämnandet frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i Er årsredovisning? ÖVERGRIPANDE OCH PER STYRMEDEL OM OLIKA PER STYRMEDEL

8. Vilka är de tänkta användarna/intressenterna av frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i Er årsredovisning och hur rangordnar de sig med avseende på viktighet ur Ert företags perspektiv i denna fråga? ÖVERGRIPANDE OCH PER STYRMEDEL OM OLIKA PER STYRMEDEL

Finansmarknaden (inkl analytiker)
 Ägare
 Anställda
 Kunder
 Leverantörer
 Myndigheter
 NGO:s
 Allmänhet
 Andra, vänligen specificera

9. Hur användbar/nyttig/viktig anser Ni att den information om frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar som Ni kommunicerar i Er årsredovisning är för Era intressenter?
 ÖVERGRIPANDE OCH PER STYRMEDEL OM OLIKA PER STYRMEDEL

Matcha styrmedel med intressent!

Skala 1-5   1 = Oanvändbar/Onyttig/Oviktig   5 = Mycket användbar/nyttig/viktig

<u>Styrmedel</u>	<u>Intressent</u>
	<u>Poäng 1-5</u>
	Finansmarknaden (inkl analytiker)
	Ägare
	Anställda
	Kunder
	Leverantörer
	Myndigheter
	NGO:s
	Allmänhet
	Annan, vänligen specificera

10. Beträffande frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i Er årsredovisning, vilka personer (tjänstebefattningar) i Ert företag deltar vid beslut om val av innehåll och omfattning? ÖVERGRIPANDE OCH PER STYRMEDEL OM OLIKA PER STYRMEDEL

11. Beträffande frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i Er årsredovisning, vilka organisationer/personer utanför Ert företag deltar vid beslut om val av innehåll? Om ja, vilka är dessa och i vilka avseenden deltar de vid beslutsfattandet? ÖVERGRIPANDE OCH PER STYRMEDEL OM OLIKA PER STYRMEDEL

12. Hur ser processen med frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i Er årsredovisning ut beträffande t ex antal involverade personer och om processen är strukturerad och formell i motsats till mer ad hoc och informell? ÖVERGRIPANDE OCH PER STYRMEDEL OM OLIKA PER STYRMEDEL

13. Använder Ni andra informationskanaler än årsredovisningen för att kommunicera frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar? ÖVERGRIPANDE OCH PER STYRMEDEL OM OLIKA PER STYRMEDEL

Om ja, inkluderas andra upplysningar än sådana som är relaterade till ovanstående områden?

Om ja, till vilka intressenter?

Om ja, vilka upplysningar kommuniceras till vilka intressenter?

Om ja, varför görs det?

Om ja, vilka informationskanaler används för vilka intressenter och upplysningar?

Om nej, varför inte?

14. Planerar Ert företag för närvarande att förändra lämnandet av frivilliga ekonomistyrningsrelaterade upplysningar i Er årsredovisning och andra kommunikationskanaler, t ex avseende omfattning, styrmedel och kommunikationskanaler? ÖVERGRIPANDE OCH PER STYRMEDEL OM OLIKA PER STYRMEDEL

Om ja, varför?

Om ja, vilka förändringar är aktuella?

Om nej, varför inte?

8.2 Bilaga 2 – All & Svantessons tabell

Bransch	Företag	Formella											Organisationsstruktur					Mindre formella			
		Antal meningar	Produkt-kalkylering	Investerings-kalkylering	Resultat-planering	Budget-bering	Intern-relevans	Intensiv-sättning	Prästations-mätning	Målkostnads-kalkylering	Berch-markning	Proces-styring	IT-system	Arvets-fördelning	Controler-funktion	Belönings-system	Besluts-processer	Företags-kultur	Medarbetar-skap	Kompetens-utbyggnad	
Dagligvaror	A-food	8		3				2							1						
Dagligvaror	Swedish Match	8						3								3				1	
Finans	Castellum	6						5					1								
Finans	Fabege	14						2						1	10						
Finans	Handelsbanken	15			1			6							7				1		
Finans	Hufvudstaden	24			1			3							18				2		
Finans	Industrivärden	2			2																
Finans	JM	17			12									5							
Finans	Lundberg	1																			
Finans	Rafos	6			6																
Finans	SEB	31						1						19	2						
Hälsövård	Elekta	16												4	10						
Industri	Alfa Laval	9												2	7						
Industri	Hexagon	6						3								3					
Industri	Lindab	12						3							1	4				3	
Industri	NCC	21												19						2	
Industri	Sanobrik	11														3					
Industri	Scania	23						1						18		4					
Industri	SKF	52						19						23		4				6	
Industri	Trelleborg	9						2						4		3					
Material	Boliden	17			0.5			2						6	2.5						
Material	Holmen	7			7																
Material	SCA	17			11										4					1	
Material	SSAB	11						2								1					
Sällanköpp	H&M	1														3					
Sällanköpp	Husqvarna	0																			
Sällanköpp	MTG	0																			
Telekom	Tele2	1																			
Telekom	TeliaSonera	6														1					
Summa:		29	351	0	41.5	0	2	1	3	54	0	9	116.5	14	0	20	7.4	0	3	1	12

Tabell 3. Totalt antal meningar per företag och styrmedel